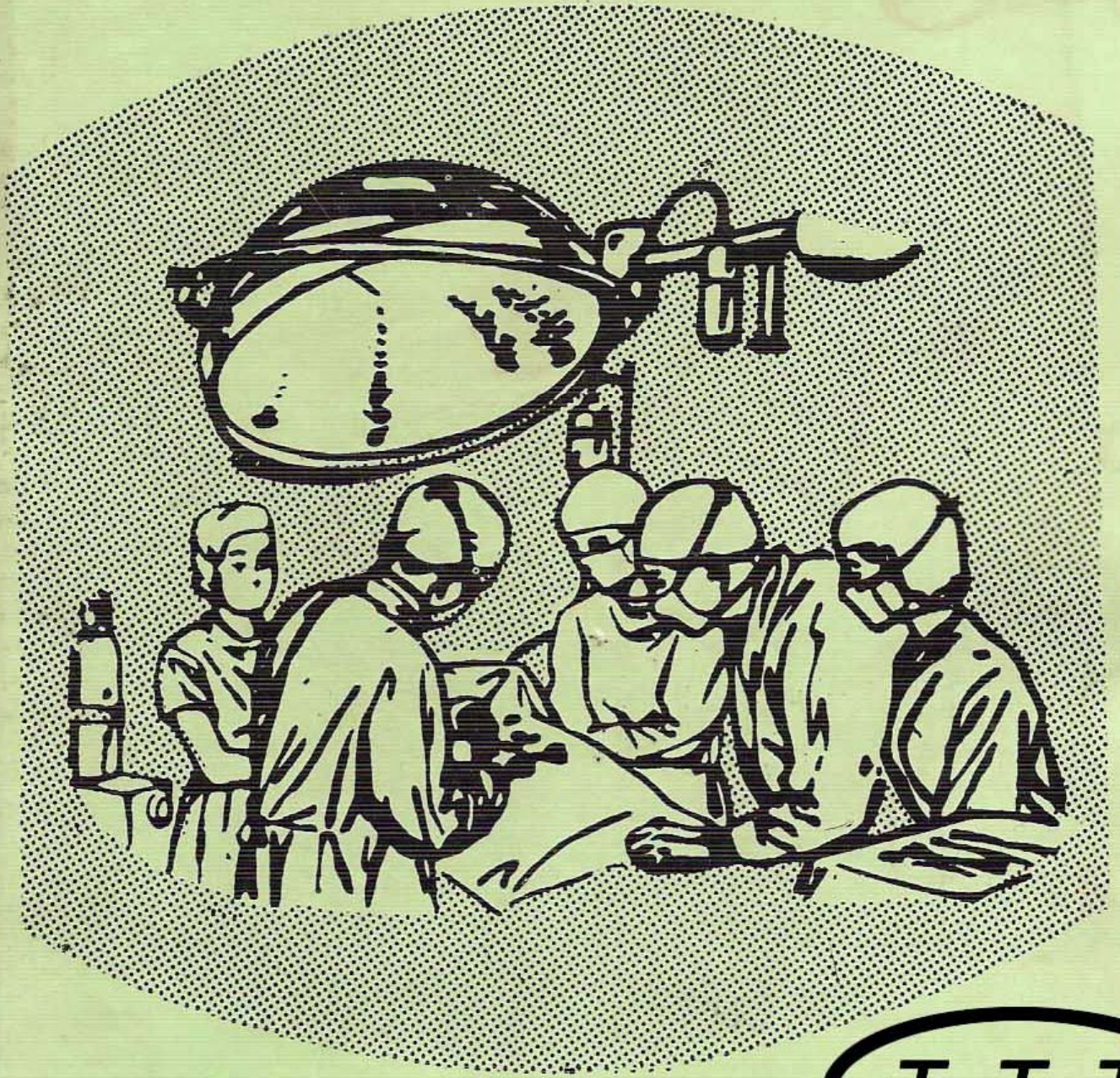
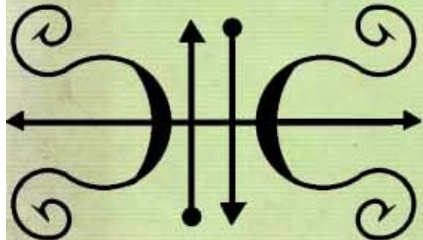

ÖLÜM ve ÖTESİ BİLİMSEL İNCELENİMİ

TTT

BİLİM ARAŞTIRMA MERKEZİ

ÖLÜM ve ÖTESİ BİLİMSEL İNCELENİMİ

BİLİM ARAŞTIRMA MERKEZİ

Yayınevi

İstanbul - 1978

Kitap No: 4 — ÖLÜM VE ÖTESİ

Dizgi - Baskı : Bahar Matbaası — 26 87 01

Kapak Baskı : Coşkun Matbaası — 28 40 21

Cilt Yapım : Yıldız Cilttevi

İ Ç İ N D E K İ L E R

1. BÖLÜM

YAŞAM VE ÖLÜMÜN BİLİMSEL YENİ YORUMLARI

- a — Ölüm Deneyimi ve Gene Canlandırma (Reanimasyon)
- b — Yeniden Canlandırılanlar ve Ruh - Beden Arası Yaşam Kordonu.
- c — Dr. Moody ve Tekrar Dirilmek Sorunu.
- d — Bedenden Ayrı Bir Ruh Varlığı.
- e — Dr. Ross'un Ölüm ve Ötesi Sorularına Cevapları.

2. BÖLÜM

ÖLÜM VE ÖTESİ TEORİLERİNİN GELİŞİMLERİ

- a — Ölüm Ötesinden Geriye Dönmek İstemeyenler.
- b — Dr. Kubler-Ross'un İlk Çalışmaya Başlaması.
- c — Ölüm Anında İlk Algılananlar ve Son Sözler.
- d — Ölüm Anı Vizyonları.
- e — Ölüm Deneyimlerinin Ortak Noktaları.
- f — Çocukların Ölüm Deneyimleri ve Anlattıkları.
- g — Ölümün İlk Anında Görülen Vizyonlar ve Amaçları.
- h — Dr. Ross ve Enteresan Bayan S. Olayı.

3. BÖLÜM

ÖLÜMÜN AYRINTILARI VE DENEYLERİ

- a — Ölümün Tıbben Tespiti ve Ölen Hastanın Yaşamı.
- b — Ölerек Bilinciyle Bedenden Ayrılan Hastanın Tekrar Aynı Bedene Girmesi.

- c — Bilinçli Varlığın Cansız Bedenini Dıştan Seyredilişi
- d — Öte-Alemde Geçilen Siyah Tünel.
- e — Öte-Alemdeki Beden ve Yapısı.
- f — Beden Dışında Tüm Yaşamın Seyredilişi.
- g — Öte-Alemdeki Sınır ve Ötesindeki Işık Varlıklar.
- h — Dr. Jung'un Ölüm ve Ötesi Deneyimi ve Vücuduna Dönüşü.

4. BÖLÜM

ÖLÜM VE ÖTESİ DENEYİMLERİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİNİN ÖZETİ

- a — Vücuttan İlk Ayrılıştaki Hissedilenler.
- b — Ayrılıştan Sonra Hissedilenler ve Görülenler.
- c — Fizik Bedene Yeniden Dönüş ve Hissedilenler.
- d — Bilinçli Ölüm Denemesi Geçirenlerde Gözlemlenen Ortak Özellikler.

Ö N S Ö Z

Yaşayan varlıklar oluşumuzdan ötürü yaşam olayının ve kavramının gerçek bilgi ve bilincine vararak yaşamı değerlendirmek ve uygulamak zorundayız.

Yaşamı bilebilmek, onun öncesini ve sonrasını bilmeyi gerektirir.

Binlerce yıldır insanlığa çeşitli ekoller vasıtasıyla bir bilgece yaşam sanatı ve «yaşam sonrası yaşam öğretisi» empoze edilmeye çalışılmaktadır. Bu benimsetme olayının yüksek sahipleri, görünmezlerde bulunan yönetmen organizasyonlar olarak nitelendirilmektedir.

Dünyasal gelip geçici ve değişken her türlü soyut ve somut değerlere ölesiye bağlı insanlar için ölüm ve ölüm ötesi tabii olayları, birer dehşet ve kâbus gibi görünmektedir. Oysa dünyasal değerlere böyle harisce bağlanmamış olgun varlıklar ise ölümü gayet bilgece ve çekinmeden karşılamaktadırlar.

Kitap boyunca ifadelerini okuyacağınız ölüm ve ölüm ötesi yaşam tanıklarının belirttiklerine göre, ölüm ötesinin artık mahiyeti anlaşılmayacak bir meçhul olmadığı görülmektedir. Ve günümüzde batı ve doğu ilkelelerinde, özellikle Sovyet Rusya'da bu konuya ilişkin bilimsel inceleme ve gözlemler bir hayli yapılmakta ve soruna ilişkin yeni görüşler konulmaktadır ortaya.

Daha geniş bir görüşle ve yürekle ölümlü benimsenerek görkemli bir ölümsüzlük anlayışına gene ve gene doğmak üzere bilinçli olarak ulaşmak, sanırım biz dünya insanları için en güncel ve önemli sorunlardan biridir. Ölenlerin ardından çığlık çığlığa çarpınan insanlar, böyle bir ölümsüzlük anlayışının bilgeliğini ve bilinçliliğini edinememiş beşer tipine örnektirler.

Böylece ölüm denilen bedeni bu bırakıştan sonra, ölümsüz bilinçli asıl kişilik sahibi olan varlık, yüksek bir mekânda yaşamını bir zaman için sürdürmekte, ve gene bir anneden doğarak yeni bir yaşam ve beden sahibi olmaktadır diyor çeşitli araştırmaların ortak sonuçları.

İşte gerçek bir ölümsüzlük ancak böyle bir bilinçlilik ve bilgi anlayışı ile ortaya çıkar beşer varlığı için. Yoksa çeşitli hastalık ve faktörlerle dejenere olmuş bedeni dondurarak saklamak (Hibernation) veya organ transplantasyonu uygulamaları ve anlayışı ile insanoğlu, bu ters yorumun etkisi sonucu hep ölümlü kalmak zorundadır. Ölümsüzlük, ölüm denilen bu tabii olayı bilgece karşılamakla başlar.

1. BÖLÜM

YAŞAM VE ÖLÜMÜN BİLİMSEL YENİ YORUMLARI

Yaşamdan ölüme ve ölümden yaşama gene geçiş sorunu, özel teori ve pratiklerle insanlığı onbinlerce yıldır çeşitli şekillerde düşündürüp uygulamalarda bulunmalarına yol açan bir olaydır.

Çağımızda artan bilimsel ve teknik olanaklar ile bu konuya ilişkin artık, düne değin çeşitli mistik ve felsefi ekollerin söyleyegeldikleri ve iddia ettikleri hususların araştırılmaları ve gözlemleri yapılmaktadır.

Ölüm ve ölüm ötesi konuları, insanlık için son derece önemli pek çok sorunların ve onların geniş işlev alanlarının nicelik ve niteliklerini değiştirecek ve hatta yeryüzünün genel çehresine yeni ve daha ileri boyutlar verebilecek mahiyettedir. Kuşkusuz bu sorunun bilimsel sonuçları insanların bilgi ile yaşadıkları bu çağda bilim dışı olarak ortaya konulmuş spekülâtif, felsefî ve mistik öğretilerden daha bir etkin ve geçerli olacaktır.

a — Ölüm Deneyimi ve Gene Canlandırma (Reanimasyon)

Amerikalı iki doktorun bilimsel araştırmalarının sonucu: ÖLÜMDEN SONRA HAYAT VAR...

Hastahanedede «ölü» ilân edildikten sonra yeniden canlandırılan ve birbirlerini hiç tanımayan hastalar, aynı şeyleri söylediler: «*Ruhun vücudumuzdan çıktığını hissettik. Büyük bir huzur duyduk. Daha önce ölmüş biriyle karşılaştık.*»

Tüm sorun «ölüm sonrası yaşam»'a ilişkin. Yakın zamana kadar sadece din adamlarıyla bazı meraklıların ilgilendiği bu sorun, artık bilim adamlarının da başlıca uğraşlarından biri haline gelmiştir. Öldükten sonra modern tıp araçlarının yardımıyla yeniden hayata kavuşturulan bazı hastalar üzerinde araştırmalar yapan bilim adamları, kesin olarak kanıtlayamamakla birlikte, ölümden sonra hayat olduğuna inanmaya başlamışlardır.

Ölümden sonraki hayat hakkında bazı ipuçları elde edebilmek için «*Yeniden canlandırılan*» hastaları sorguya çeken bilim adamları, birbirleriyle hiç ilişkisi olmayan bu hastaların geçirdikleri tecrübeyle ilgili olarak anlattıkları arasında büyük benzerlik bulmuşlardır.

Tanınmış psikiyatrist Dr. Elisabeth Kubler-Ross, bu tip araştırmalara öncülük etmektedir. «*Yeniden Canlandırılan*» yüzlerce kişiyle konuştuğunu söyleyen Dr. Kubler-Ross, bu kişilerin anlattıklarının ölümden sonra hayat olduğunu «*HİÇ BİŞ KÜŞKUYA YER BIRAKMAYACAK ŞEKİLDE*» kanıtladıklarını belirtmiştir. Ölüm tecrübesi geçiren kişilerin hepsi, ruhun vücuttan çıktığını hissettiklerini, büyük bir huzur duyduklarını ve daha önce ölmüş biriyle karşılaştıklarını söylemektedirler.

«*Ölüm tecrübesi geçiren hastalar, artık ölümden korkmadıklarını söylediler*» diyen Dr. Kubler-Ross, bulgularını, düzenlediği bir basın toplantısında açıklamıştır.

Yeniden canlandırma tekniklerinin gün geçtikçe gelişmesi, yeniden canlandırılan kişilerin artmasına yol

açmakta ve böylece bilim adamları daha fazla sayıda hasta üzerinde araştırma yapabilmektedir. «*Hayattan sonra hayat*» adında bir kitap yazan Dr. Raymond Moody, ölüm tecrübesi geçiren kişilerin, yadırganmak korkusuyla ölü olarak kaldıkları sürede hissettiklerini açıklamaktan çekindiklerini söylemektedir. Dr. Kubler-Ross ile ölümden sonra hayat konusunda aynı fikirde olan Dr. Moody, «*Ölüm tecrübesi geçiren kişiler, kendilerine hiç bir şey sorulmadığı için, bu konuda herhangi bir açıklama yapmamışlardır*» demektedir. Dr. Moody'ye göre ölüm tecrübesi geçiren kişilerin çoğu, yeniden canlandırıldıktan sonra, bir yabancı gibi yeniden canlandırma faaliyetlerini izlemiş olduklarını söylemişlerdir.

b --- Yeniden Canlandırılanlar ve Ruh - Beden Arası Yaşam Kordonu

«*Doktor, ölümden sonra hayat olduğumu iddia ediyor*» başlıklı yazılar 1974 yılı Ekim ayında Amerika gazetelerinin ön sayfalarında yer alınca bir ara ortalık karışmış, daha sonra da «*ispatsızlık*» gerekçesiyle konu, deli bir doktorun fantezisi olarak kapatılmıştı.

«*Ölüm ve Olmek*» kitabının yazarı Dr. Kubler-Ross bu kez de «*Ölümden sonraki hayat*» konusunda verdiği konferanslarda öne sürdüğü delillerle dikkati çekmeye başladı.

Aslen İsviçreli olup, Amerika Birleşik Devletlerinde yaşayan, *Elisabeth Kubler-Ross*, on yıldan beri, ölen kimseleri dinlemekte ve onlara moral vermektedir. O, çocuklardan başlayarak uğraşısını, çabucak, bütün ölenlere yaymıştır. Zira ölüm geldiği vakit, yakınlarının, çok korkmuş bir halde onları terk ettiklerini görmüştür.

Onun etkisiyle, Birleşik Amerika'da ölümün yaklaşmasına karşı gösterilen tepki, göze batar şekilde deği-

şikliğe uğramış ve cesur öncüler, onun çabasının örneğini, içlerinden biri de Fransa olan, öteki ülkelerde izlemeye başlamışlardır. Çalışmaları için saygı ve hayranlık gören doktor *Kubler-Ross*, bir yıl önce şu haberi vererek, bilim dünyasını hayrete düşürmüştür: «*Bu bir inanç ve ümit değildir. Ölümünden sonra bir hayatın var olduğunu muhakkak surette biliyorum.*»

Yeni kitabı «*Gelişimin en son bölümü: Ölüm*» de 20 yıllık çalışmalarını yansıtan bayan psikiyatr, *ölümün yaşam dünyasına açılan kapının anahtarı olduğunu* ve insan bilincinin fiziksel ölümü aştığını söyleyerek, *ölümünden sonra hayatın var olduğunu* tekrarladı.

İnsanlığın ikibin yıldır inandırıldığı *ölümünden sonraki hayat* teorisinin çok yakın bir gelecekte ispatlanacağını hatırlatan ve sadece insan vücudunun öldüğünü, ruhun ise ölümsüz olduğuna inandığını söyleyen Dr. *Kubler-Ross*, kendisiyle görüşen bir gazeteciye araştırmalarının neticesini açıkladı. Ancak bir fanatik olayın tekrarını yaşamamak için bazı soruları cevaplandırmaktan çekinen psikiyatrist, özetle şunları söylemektedir:

«*Ölen bir hasta tıbben öldüğü ilân edildikten sonra yaşadığının bilinci içindedir. Ölmek üzere olan hastalar da gerçekte doktorların kendilerini hayata döndürme çabalarını üzüntüyle karşılamaktadırlar. Tıbben öldüğü kabul edildikten sonra hayata dönen hastalarla yaptığım görüşmelerin analizleri bütün bu olaylara bir delildir. Ayrıca insan bilincinin vücuttan ayrılabilirdiği olaylar vardır. Bunlar gerçek olaylardır ve Iowa Üniversitesi'nin raporlarına göre hastaların bu tür «vücuttan ayrış» sınırlarını aşarak akıllarını tamamen kaybettikleri saptanmıştır. Bu olaylar benim çalışmalarımın bir bölümüdür ve çok iyi biliyorum ki bir insan bilinci, karşıt seksteki bir kişinin içine girerek enerji değişikliğine uğrayabilmektedir.»*

Üzerinde çalışmalarını sürdürdüğü hastalarının öldükten sonra ziyaretine geldiklerini iddia eden *Dr. Kubler-Ross*, ayrıca ölümlerin kendisiyle ilişki kurmak istediklerini de açıkladı.

Ölmek üzere olan hastalarla yaptığı araştırmaları da özetleyen «ölümden sonraki hayatın» müjdecisi doktor, en önemli delillerin henüz saptanamadığını belirtti. *Dr. Kubler*'e göre bu en önemli delil, insanın ölümle ölümden sonraki hayata bağlı bulunduğu bağ, tıpkı ana karnından çıkan bir çocuğun, ana karnıyla hayata bağlı olduğu bir bağ gibi bir şey. Özellikle Rus bilimcilerinin bu konuda geniş araştırmalar yaptığını sözlerine ekleyen kadın doktor *Kirlian* denilen özel bir fotoğrafik sistemle bu bağın tespit edildiğine de değindi.

Babasının ölümünde bulunan Rev. Dr. R. J. Staver'in anlattığı gri dumanımsı manzara hastanın kafasının üst kısmından itibaren teşekkül etmeye başlamıştır. İlk anda değilse bile, bir saat içinde bu duman insan formunu kazanmıştı. Bu duman ile hastanın başı arasında yine ince bir duman şeridinden oluşan bir kordon bulunmaktaydı. Bu kordon meselesi hemen hemen bütün «*beden dışı yaşantılar*» raporlarında ortak bir özellik arz etmektedir.

Bazı gözlemcilerin anlattıklarına bakılırsa, ölüm, bu bulutumsu dumanın vücuttan ayrılışından sonra ortaya çıkan bir durum olmaktadır. O zaman ölüm ile «*beden dışı yaşantı*» arasındaki fark, birincisinde bulutumsu duman ile vücut arasındaki «*kordon*»un kopması, ikincisinde ise bu kordonun kopmadan kalması olmaktadır.

c — Dr. Moody ve Tekrar Dirilmek Sorunu

Hekim ve psikiyatr meslektaşlarından pek çoğu can çekişenlerle devamlı ilişkide bulunmasının, doktor

Kubler-Ross'un fikri kapasitesini zayıflattığını ve bir dinlenme evinde kısa bir süre kalmasının, kendisine çok büyük fayda sağlayacağını kararlaştırdılar.

Bununla beraber bu bayanın, başka bir yönden kabul edilen açıklaması, dinsel bir inanca sahip olmadığından, herkesi hayrete düşürmemiştir. Bir çok bilim adamı *Elisabeth Kubler-Ross*'un inancına, şaşkınlık veren hangi olayların neden olduklarını bilmektedirler. Zira onlar da, bağımsız bir şekilde, aynı olayları incelemektedirler.

Felsefe doktoru olan *Raymond Moody*, topladığı ve onlarla (*Stack Pole* yayını olan) *Life After Life* adlı bir kitap yazdığı hayret verici hikâyeleri iyice anlamak için, otuzbir yıldır psikiyatri incelemelerine başlamıştır. *Iowa, Virginia* tıp fakülteleri, *Stanford* üniversitesi, araştırmalara girişmişlerdir.

Ölümlle ilgilenen araştırmacılarından hiç kimse, doktor *Kubler-Ross*'unki ile aynı olan sonuçları çıkarmaya cesaret edememiştir. Sadece, tam ölümden önce veya belki de ölüm esnasında, acaip olayların meydana geldiğini kabul etmekte ve bu olayları, *Hallüsinasyon*'lar diye nitelendirerek bir kenara atmaktansa, onlara açık bir zihinle yaklaşmanın pek değerli olacağını düşünmektedirler.

Doktor *Moody*, kitabı için, şu üç kategoriye ait bulunma, yaklaşık yüzelli kişi ile mülâkatta bulunmuştur: 1) Hekimler tarafından öldükleri açıklandıktan sonra, tekrar hayata dönen kimseler; 2) Bir kaza sırasında veya ağır bir hastalıktan ölmek üzere olan kimseler; 3) Öldükleri andaki sözleri yakından derlenmiş olan kimseler.

Bir çok yıllar içinde, hayret verici benzerlikler gösteren iki rivayeti, tesadüfen işitmiş olan doktor *Moody*, çok merakla kapılmış ve «dirilenler» ile «ölmekte olan-

ların» anlattıklarını, sistemli bir şekilde araştırmaya koyulmuştur. Onları toplamakta hiç bir zorluk duymamış ve kendisinin azalmaktan uzak olan hayreti, değişmeyen bir şemanın, rivayet olarak tekrarlanışını meydana çıkardığı vakit, daha da artış göstermiştir.

d --- Bedenden Ayrı bir Ruh Varlığı

Bedenden bağımsız ruhun var oluşu hususu, bir çok uygarlıklarda ortak bir inançtır. *Judeo-Chretienne* dinlerinin temeli olan Tevrat bu konuda tamamiyle ihtiyatlıdır: «*Ve çoğu, mezarın tozları içinde uyuyan kimselerdir, onlar, gerek ebedî hayatı, gerek ebedî utancı öğrenmek üzere uyanacaklardır.*» (*Daniel 12/2.*) Bu, yaklaşık olarak bir öte-dünyayı, bütün ölülere ait olmayan ve fakat uzun bir uykudan sonra vaat eden tek pasajdır.

Özellikle *Platon*, bedene, ruha ve ruhun sürekli yaşamına, bir çok metin tahsis etmiştir. O, ruhun bedenden önceki varlığını, bizim «*doğuş*» adını verdiğimiz bir uyku ve «*ölüm*» adını verdiğimiz de bir uyanış olduğunu dikkate alıyordu. *Platon* bir çok defalar, bedeni terk eden, karşılaşmış olduğu ruhları tarif etmiştir. İlahî bir varlık bu bedenlenecek olan ruha, gerçekleştirilecek şeyleri onlardan bir bilanço çıkarması için sunar. Ruh bâzen, bedene dönmektedir: Bu, *ER* adlı bir muhabirin vak'ası olup, «*La république*» adındaki onuncu kitabında, ölülerin yanına geçişini, detaylı olarak tarif etmektedir.

Bununla beraber «*Tibetin Ölüler Kitabı*» ve doktor *Kubler-Ross* ve doktor *Moody* tarafından derlenmiş hikâyeler arasında, çok hayret verici benzerlikler bulunmaktadır.

VIII inci yüz yıl tarihini taşıyan bu kitap, gerçekten, tarih öncesine uzanan sözlü bir geleneği hatırlatır.

O, ölen kimselere, rahat ölmeleri için okunmakta idi. Zira, Tibetlilerin gözünde ölüm, bir sanat olarak kabul edilmişti. İşte ölümler kitabına göre, ölüm anında olup biten şeyler şunlardır: «*Şuur prensibi*» bedeni terk eder ve şafağın gri çevresinin hüküm sürdüğü, bir çeşit «*Boşluğa*» girer. Korkunç gürültüler, patlamalar ve ısıklık sesleri duyar. Büyük bir şaşkınlık içinde, dünyasal bedeninin etrafında, çok meşgul görünen ana babasını görür ve işitir. Fakat, onlara görünemez ve sesini işittiremez. Bütün olup biten şeyleri hemen anlamaz ve kendi kendini şöyle sorar: «*Ölü müyüm, yoksa değil miyim?*»

Bu esnada, «*parlayan astral beden*» denilen, yeni bir bedene sahip olur. Bu dağları geçebilen ve sağlığında sakat bile olsa, tam halde bir bedendir (Bir çok kimse, bir kazada kol veya bacağını kaybetmiş buldukları halde, tam olduklarını belirtmişlerdir.) «*parlak astral beden*», meslektaşlarına rastlar ve sonra «*mavi bir ışık*»'ın sevgi ile yaklaşması beklenir. Ölümler kitabı, içinde bütün hayatın yansıdığı ve bu hayatı hükümlendirmeye olanak veren bir aynadan da bahsetmektedir. Hüküm, gerek yeni bir bedende dirilmeye, gerek *Buda* durumunun saf mutluluğuna götüren hareketli serüvenler tarafından izlenir.

Doktor *Moody* bir kimsenin bu öte-âleme geçişten geri döndüğü bir olay hakkında hiç bir müşahede toplamamıştır.

Onun kitabı, *Platon*'un eserlerinin özetlerinden ve Tibetin Ölümler Kitabından başka, (XVIII inci yüzyılda yaşamış olan) *Swedenborg* adındaki İsveçli filozofun şu bir dizi alıntılarını önermektedir: «*Ölüm halinin yakınında bulunma noktasında, duygularımı kullanma yeteneğimi kaybettim. Bu esnada düşüncemin yaşamı devam ediyordu ve ölüp sonra dirilmiş olanların başına ne gelece-*

ğini görüyordum... Özellikle, bedenimin dışından gelen ruhunun çıktığını gördüm... Bununla beraber ölümünden sonra, onun dünyayı terk ettiği hemen görülmemelidir. Kendi kendine, bir bedende olup olmadığı sorulmaktadır... Ruhun nitelikleri çok mükemmel bir hal dedir...

«İnsanın ruhu, evvelce ölmüş olan dostları tarafından tanınır... Onlar kendisine, ebedî hayatın ne olduğunu öğretirler... Melekler bana, eğer ebedî hayatı düşünüyorsam, bu düşüncemin ne olduğunu sorarlar... Evrensel bir dil sayesinde ilişkide bulunuyoruz. Onlar bana, çocukluğumdan yaşlılığıma kadar söylediklerimi ve yaptıklarımı gösterirler ve hiç bir şey gizli değildir.»

Doktor Moody, ölüm serüvenlerinin hepsinin açıklanamadığını ve bir kısım sırrın kaldığını belirtmeden önce, tarif ettiği olayların bütün akılsal açıklamalarını ortaya koymaya özen göstermiştir.

Ve önce, ölümden söz edilebilir mi? Ölümün belirtilmesi, evvelce mükemmel hâle getirilmiştir. Kalbin atışının kesilmesi, bir kimsenin öldüğü yargısına varmak için yeterli değildir. Düz elektro ansefalogram (yâni beynin elektrik dalgalarının durması), bu gün çok kez benimsenmiş bir kriterdir. Bundan dolayı, bir kimsenin tekrar yaşayacağına, bir elektro ansefalogramdan sonra ulaşılır. Beş dakika sonra, beynin oksijen yetersizliği ile öleceği hakkında bir teori varsa da, bir kimsenin kalbinin yirmi dakikadan fazla durmasından sonra, tekrar yaşatılması başarılmıştır.

Eğer bu diriltirme kabul edilirse, doktor Moody tarafından dinlenmiş olan kimselerin çoğu fiilen ölmüş olmalıdırlar. Fakat ölüm, geri dönülmez bir durum olarak belirtilirse, hiç bir hikâyenin, ölmüş ve tekrar dirilmiş bir insana mal edilemeyeceği meydandadır. Eğer tekrar dirilmişse, ölmemiş olması gerekir.

e — Dr. Ross'un Ölüm ve Ötesi Sorularına Cevapları

«Kendi adım gibi artık biliyorum ki, ölümden sonra hayat vardır.» diyor İsviçre asıllı tanınmış psikiyatr doktor Elizabeth Kubler-Ross. Ölüm döşegindeki hastaları üzerinde yapmış olduğu gözlemlerini, henüz bitmemiş bulunan bir kitabında anlatan araştırmacı, ölecek olan kimsenin bilhassa fizik bedeninden ayrılırken gösterdiği reaksiyonların oldukça ilginç olduğunu belirtmektedir.

S: — Ne zamandan beri ölümden sonra hayatın olduğunu anlamaya başladınız?

C: — Ölümden sonra manidar bir şey daima olur. Hastaların kimisinin yüzünde son derece fantastik bir sükûnet ifadesi belirir. Bazıları ölüm döşegindeyken bizlerin göremediği biriyle konuşur. Benim kendi babam da, bundan 30 yıl kadar önce ölmüş olan babasıyla konuştu. Bundan hemen akabinde benimle gayet mantikî bir tarzda konuşmuştu.

S: — İlk pozitif deliliniz ne olmuştu?

C: — Bir hastamız tıbben öldü ilân edildikten üç buçuk saat sonra dirildi ve neler olduğunu ayrıntılarına kadar anlattı. Bedeninden uçarcasına çıkmış. Kendi bedeni üzerinde çalışmakta olan doktorları görmüş. Hatta ameliyat sırasındaki gergin havanın yatışması için yapılan bir şakayı da biliyordu. İşte bu vak'adan sonra 193 ölüm inceledim. Yaşları 2 ilâ 96 arasında değişen bu insanların hemen hemen hepsi de birbirine benzer ifadelerde bulunmuşlardı.

S: — Bu insanlar ölüm tecrübelerini nasıl tasvir etmektedirler?

C: — Bir kozadan çıkan kelebek gibi fizikî bedenle-

rinden ayrıldıklarını, tarif edilemeyecek kadar rahat ve güzel bir ortama geçtiklerini, acı duymadıklarını, ifade ediyorlardı. Bir kazada aynı kopan birisi, olay anında nasıl bedeninden fırlayıverdiğini ve bu fırlayıştan sonra pekâla her iki ayağının da bulunduğunu gördüğünü anlatıyordu. Aynı zamanda da fizikî bedeninin bir ayağının olmadığını da görüyordu. Hemen hemen hiç birisi de ölümden korkmayan kimselerdi bunlar.

S: — Az önce ölmekte olan babanızın kendi babasıyla görüştüğünü söylemişsiniz. Ölmekte olan hastalar bu şekilde özellikle birisiyle konuşurlar mı?

C: — Bu hayatınızda kimi sevdiyseniz, orada onu size yardım etmek için hazır vaziyette bekler bulacaksınız. Bu, göbek bağının kesilmesi gibi bir şey...

S: — Cennet, cehennem var mı?

C: — Öbür tarafa geçtikten sonra daha yüksek bir anlayış seviyesine de ulaşacaksınız. Bu sayede geçmiş hayatınızın bir gözden geçirmesini yapabilirsiniz. Yapmanız gereken ve nadim olduğunuz her şeyi hatırlarsınız. Hatalarınızdan dolayı sizi yargılayacak olan Tanrı değil yine kendiniz olacaksınız.

2. BÖLÜM

ÖLÜM VE ÖTESİ TEORİLERİNİN GELİŞİMLERİ

İsviçre doğumlu psikiyatrist Dr. Elizabeth Kubler-Ross ölümde yaşam bulmuştur. Dr. Kubler-Ross, «*Ölüm diye bir şey gerçekte yoktur. Ölüm, sadece fiziksel bedenin terkedilmesidir. Ben buna inanmakla kalmayıp, böyle olduğunu biliyorum. Bu, benim için büyük bir farktır.*»

Dr. Kubler-Ross bu sonuca, «*diğer bir gerçeğe*» girmek üzere sınırı geçmelerinden önce kendileriyle konuştuğu ölmekte olan birçok hasta üzerinde yaptığı gözlemlerden oluşan kendi bağımsız buluşları sayesinde ulaşmıştır. Son kelimelerinde, çoğunlukla o diğer gerçeğin sınırlı görüntülerini bizlere iletmektedirler. «*Öte tarafı*» ne kadar güzel, huzurlu olduğunu, tüm ağrıların nasıl yok olduğunu ve onlardan önce oraya giden akrabaları ile arkadaşlarının onları nasıl karşılamaya geldiklerini anlattıklarında, kullandıkları deyimler hayret edilecek derecede birbirinin benzeridir.

a — Ölüm Ötesinden Geriye Dönmek İstemeyenler

Bir de geriye dönenler vardır. Dr. Kubler-Ross, şimdi de, sonradan canlanmak ve büyük gerçeğin ayrıntılı görüntülerini kendileriyle birlikte geriye getirmek üzere bir süre için «*Ölmüş*» bulunan insanların raporlarını

analiz etmektedir. Yaşam, renk ve güzellikle dolu bu gerçek dünya o kadar şahane ki birçokları geriye dönmeye hevesli değillerdir.

Dr. Kubler-Ross, ayrıca, diğer araştırmacıların kaydettiği birbirine «şaşılacak derecede benzeyen» vakaların çokluğuna dikkatimizi çekmektedir. Bu kayıtların en önemlileri arasında psikiyatrist Dr. Raymond A. Moody, Jr.'un 1975 de yayımlanmış olan «Yaşamdan sonra yaşam» («Life after life») adlı kitabı ile Zürihli jeolog Albert Heim'in düşen dağcılar arasında ölümden dönenler üzerine yazdığı 1892 tarihli raporunu gösterebiliriz.

Heim, düşenlerin çoğunun - ki bunların arasında kendi de vardı - herhangi bir üzüntü, pişmanlık ya da endişe duymadıklarını, aksine kendilerini, «zaman dışı» ebedi bir huzur ve güzellik boyutuna gitmiş gibi hissettiklerini keşfetmişti. Bazı vak'alarda müzikle karşılaşmalar da oluyordu.

Boğulma tehlikesi atlatıp da yaşama geri dönen bazı kişiler de aynı şekilde, huzur ve güzellik duygularından, bir mutluluk sevincinden, zaman zaman beliren müzik nağmeleri ile esriklik (mutluluk sarhoşluğu) yaratan parlak renk görüntülerinden söz etmişlerdir. Bu vak'aları da Kanada hükümetinin desteği ile bu konuda bir çalışma yapmış olan Torontolu hukuk öğrencisi Joel Guberman'ın kayıtlarından öğreniyoruz.

b — Dr. Kubler-Ross'un İlk Çalışmaya Başlaması

Meşhur psikanalist Carl G. Jung da ölümden geri dönme deneyimini geçirenler arasındaydı. Sonradan, son derece güzel görüntülerden, yoğunluğundan ötürü tanımlamakta güçlük çektiği zaman-dışı bir esriklik ve sükun duygusundan söz etmişti. (Bölüm: 3/h)

Zürih Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olan Dr. Elizabeth Kubler-Ross, Şikago yakınlarındaki Flossmoor'da çalışmaktadır. Kısaca Dr. Ross diye hitap edilen bu hanım doktor, ölüm ve ölenler üzerine uzmanlaşmıştır. Kendini bu çeşit araştırmalara vermeden önce Şikago Üniversitesi hastanelerinin psikiyatri ve konsültasyon bölümlerinin şefliğini yüklenmişti.

Olmekte olan ve ölümden dönenlerden öğrendikleri, Dr. Kubler-Ross'un yaşam felsefesini oldukça etkilemişti. Bunlara ilâveten ölmüş olduğu varsayılan kişilerle ilgili olarak başından geçen iki dramatik olay da yaşamında derin bir iz bırakmıştır. Bunlardan biri, ölmüş olan bir kadının, anlaşıldığı kadarıyla fiziksel bedeni ile kendiliğinden ortaya çıkmasıdır.

Bu çeşit tezahürler parapsikolojik olayları inceleyenlerce bilinmesine karşın yine de olağandışı bir örnekti. Dr. Kubler-Ross, materyalize olan varlığı, her ikisinin de arkadaşı olan birine verilmek üzere kısa bir not yazması için ikna edebilmişti.

O sıralarda Dr. Ross, başka bir gerçeğin kısa görüntülerine aşağı yukarı birbirini tutacak şekilde tanık oldukları görülen ölümcül hastalardan bilgi toplamaya başlamıştı bile. Onlar da, çoğunlukla son anlarında tamamen huzura, mutluluğa kavuşuyorlar ve acı ya da korku çekmiyorlardı. Ayrıca, yüksek dozda ilâç almış ya da psikoz içindeki hastaların tersine, zihinleri açık oluyor ve görüp işittiklerini tanımlayabiliyorlardı.

Görülüyor ki, bu gözlemler ile ölümden dönenlerin ifadeleri birbirini tutmaktadır. Her iki türü de kapsayan, hem tarihî vak'alardan, hem de diğer mevcut kitaplardan örnekler verelim.

c — Ölüm Anında İlk Algılananlar ve Son Sözler

Şair Elizabeth Barrett Browning'in 1861'de ölüm döşegindeki son sözleri, «Çok güzel» olmuştu.

Thomas Edison da, 1931 yılında son nefesini verirken, «Orası çok güzel» demişti.

Bir kaza kurbanı deneyimini, «Gitgide uzaklara doğru sürükleniyordum» diye ifade ederken, bir doktor, «Sanki bir yaz denizi üzerinde yüzüyor gibiydim.» diyor ve diğer bir doktor da, «Şimdi ben olan ego-şuuru sanki görebileceğim bir şekilde, tümüyle bedenimin dışına çıkmıştı» diye anlatıyordu.

Bir hastalığın arkasından iki hafta süreyle komada kalan medyum Arthur Ford şöyle söylüyordu: «Yatağımın üzerinde, havada duruyordum. Bedenimi görebilmeme karşın ona karşı hiç bir ilgi duymadım.»

Ölümden geri dönen bir aktörün sözleri de çok ilginç: «Önce, ruhumun, benliğimin, beden kabuğundan ayrılmakta olduğunu ve odanın tavanına kadar yükseldiğini hissettim. Oradan, ameliyat masasındaki bedeni me bakabiliyordum.»

Fiziksel bedenin terkedilmesi, bazan, bir tünelden geçme olgusuyla ilintili olarak deneyimlenmektedir. «Kendimi uzun bir tünelde sürükleniyormuş gibi hissettim. Önceleri çok dar görünen bu tünel gitgide sınırsız bir mekân halinde açıldı, genişledi.»

Ölümden dönen bir kadının bu sözleri bir süre için kalbi durmuş olan başka bir kadının sözlerine bakın ne kadar benziyor: «Önceleri çok dar görmüş gibi görünen ve sonra gitgide genişleyen uzun bir kuyu içinde yüzüyordum.»

Ölüm döşegindeki hasta bir kadının ifadesi de şöyleydi: «Sonra, aniden tünel gibi bir açıklık beliriverdi. Öbür ucunda da bir ışık vardı.»

Eddie Rickenbacker'in, ölümden kıl payı ile kurtulduğu bir uçak kazasından sonra anlattıkları oldukça ilginçtir: *Ölüm anının hoşunuza gitmeyeceğini düşünebilirsiniz, ama buna inanmayın! Ölmek, deneyimlediğim en tatlı, şefkat dolu, en duygusal histir. Ölüm bir arkadaş görünümünde gelir. Her şey sakin, her şey durgundu. Bu dünyadan öylesine sıyrılıp gitmek ne kadar güzel olacaktı. Ölmek kolay. Yaşamak için ise savaşmak gerekiyor.»*

Ölümden dönen diğer bir uçak kazazedesi, pilot E. L. Huffine, *«Hiç bir ızdırap duygusu yoktu. Sadece, bir bütünlük ve mutluluk hissediyordum.»* diyordu.

Bunlar da attan düşen bir doktorun sözleri: *«Ölmüştüm ve beni evden içeriye taşıdıklarını gördüm... Duyduğum huzur ve mutluluk duygularını tanımlayamam.»*

İhtiyar bir apandistli hasta: *«Artık ölmekten hiç korkmayacağım... Derin bir doygunluk hissine kapılmıştım... Dünyadaki yaşama karşı hiç bir istek duymuyordum.»*

Bir araba kazazedesi de deneyimini şu sözlerle ifade ediyor: *«Ne kadar huzurlu ve güzeldi. Kendimi o kadar mutlu hissetmişim ki.»*

Canlanan bir kalp hastası: *«Parlak, pastel sarısı bir ışık içinde yüzdüğümü hissettim... Çok hoş bir histi bu.»*

Diğer bir kalp hastası: *«Üzerimdeki göğün rengi, dünyada gördüklerimden çok daha ötede bir maviydi... Ve ben yükseldikçe bulutlar da mor renge bürünüyorlardı. Uzaktan gelen bir müzik sesi işittim.»*

Yine bir kalp hastasının ifadesinden: *«Uzaktan parlak bir ışık gördüm... Bu ışıktan gelen sesler işittim... Acaip bir armonisi olan bir müzikti bu»*

Komadan çıkan bir hasta, *«Bir huzur ve sükûnet at-*

mosferinde yüzdüğümü hissettim... Hâlâ daha bu mutluluk dünyasında gayet iyi tanıdığım bir mahallî yönetim âmirinin beni karşılamak üzere yaklaştığını gördüm. Beni selâmladı... Bu arkadaşımın öbür dünyaya geçtiğini bilmiyordum. Bunu sonradan, karımdan öğrendim,» diye anlatıyordu. Ölüm anında kendinden önce ölen annesini, babasını ve kardeşlerini gören ve, «Frank, senin orada olduğunu bilmiyordum» diye konuşan hastanın, yeğeni Frank'ın da öldüğünden haberi yoktu. Ötürken, «Çocukların yüzlerini görüyorum!» diyen bir papaz, ölmüş olan iki torunundan söz ederken, ölümcül diğer bir hastanın son sözleri de, «Oh, ne kadar güzel ve parlak!... Babamı görebiliyordum... Yanında Vida var,» oluyordu.

Bu kısa alıntılar, geçmişte bu konu üzerine yazılmış kitaplarda geçen vak'alardan derlenmiştir: Dr. Robert Crookall'ın «Astral Propeksiyon Üzerine Çalışmalar ve Uygulamalar» («The Study and Practice of Astral Projection») adlı kitabının «Ölümden dönenler» («People Who Nearly Died») bölümü, Jess E. Weiss'in «Giriş» («The Vestibule») adlı kitabı, Jean-Baptiste Delacour'un «Öte Âlemden Görüntüler» («Glimpses of the Beyond») adlı kitabı, John Myers'in «Sonsuzluğun Kıyısından Sesler» («Voices from the Edge of Eternity») adlı kitabı ve Sir William Barrett'in «Ölüm Döşesinde Görüntüler» («Death-Bed Visions») adlı kitabı.

Ne tuhaftır ki, doktor Sir William Barrett'in ölüm döşegi gözlemlerini kapsayan derlemesi (bunların arasında Sir William Barrett'in Dr. ve doğum uzmanı olan karısı Lady Florance Barrett'e ait vaka da yer almaktadır) ancak kendi ölümünden 1 yıl sonra 1926 yılında yayınlanmıştır. 1882 yılında Londra'da tesis edilen Psişik Araştırmalar Derneğinin kurucularından biri olarak elinin altında bu konuyla ilgili birçok kayıt bulunduğu-

dan uzun yıllar süresince birçok tipik vakayı toparlamak olanağını bulmuştur.

d — Ölüm Anındaki Vizyonlar

Amerikan Psikik Araştırmalar Derneği'nin 1906 yılında yeniden düzenlenmesine yardım eden ve bazı ölüm döşegi görüntüleri vak'alarını kaydeden Prof. James H. Hyslop da Sir William gibi, kendinden önce ölen kişileri gören hastaları kapsayan vak'aların tekrarından oldukça etkilenmişti. Çoğunlukla, ölüm döşeginde görülenler arasında hastanın öldüğünü bilmediği kişiler de bulunuyordu. Sir William'ın verdiği örnekler arasında yabancı bir memlekette ölüm döşegindeyken kendi yokluğunda İngiltere'de öldüklerinden haberi olmadığı arkadaşlarının hayallerini gören bir hastadan söz edilmektedir. Bu kişi iyileşip de İngiltere'ye evine döndükten sonra bu arkadaşlarının gerçekten ölmüş olduklarını öğrenmişti.

Bu anlamdaki bir tarihi fonun ışığı altında bakarsak göreceğiz ki, sürekli olarak ölüm döşegindekilerin sorunlarıyla uğraşan Dr. Kubler-Ross'un bu konuya değinen belirli eserler ile pek yakından ilgili olmasına karşın birbirlerini yineleyen örnekler ile yüzyüze gelmesi kaçınılmazdır. Aslında, kendi kişisel araştırmalarına başladığı zaman topladığı bilgilerin bağımsız sonuçlara ulaşabilmesi ve etki altında kalmamak için bu konudaki kitapların çoğunu okumaktan kaçınmıştır.

e — Ölüm Deneyimlerinin Ortak Noktaları

Herşeye karşın, öldükten sonra diriltelen hastaların dünyanın her yanından gönderdikleri yüzlerce açıklayıcı malûmat Dr. Kubler-Ross'un eline geçmeye ve toparlanmaya başlayınca, ölüm deneyiminin «*ortak noktaları*» da kendiliğinden belirlenmiş oldu.

Bu ortak noktalar sırasıyla şöyledir:

1) Klinik ölümden önceki son anlarda hasta hiçbir

acı ve rahatsızlığın olmadığı, muazzam bir huzur ve sükûnet duygusunu dile getirebilir. Öürken, hastalarımın çoğunun yüzünde inanılmayacak derecede huzurlu bir ifade bulunuyor.

Çoğu vak'alarda ölüm deneyimi o kadar güzel oluyordu ki Dr. Kubler-Ross bu bilginin bir intihar furyasını başlatacağından korkmuştu. «Böyle bir sonuçtan sorumlu olmak istemezdim. İlerleyen araştırmalar sayesinde artık anlaşılmıştır ki intihar bir çözüm değildir. İnsanlar sorunlarını geride bırakmıyorlar. Gelişim ve öğrenim sürecinin bir gereğı olarak er ya da geç bu sorunlarla tekrar — belki de bir çok kereler — yüzyüze geleceklerdir.» [Dr. Kubler-Ross, reenkarnasyon (gene doğmak) kuramını kabul etmekte ve bu alanda da araştırmalar yapmaktadır.]

2) Sonradan yaşam'a dönenlerin anlattıklarından anlaşıldığına göre ölmekte olan hastalar ne olup bittiğinin tamamıyla farkındadır. «İnsanlar fiziksel bedenden sıyrılırlarken herşeyin farkında oluyorlar. Bir kazaya uğradıklarında ortalıkta uzanıp kalan bedenlerini görebilirler. Ameliyat sırasında kendilerini ameliyat masasının üzerinde yüzerken bulabilir, olan biteni seyredip tüm konuşulanları dinleyebilirler. Ortalıkta dolanan herhangi bir sır varsa, artık bu sır olmaktan çıkmıştır.»

«Yaşama geri dönen hastalardan aldığımız mektuplardan öğreniyoruz ki bu kişiler, fiziksel bedenlerinin dışındayken çevrelerinde dile getirilen incitici açıklamalardan dolayı bayağı sarsılmaktadırlar. Aylarca ve aylarca komada kalmış insanlar bu süre boyunca neler olup bittiğini aile içinde ya da personel arasında olanları size anlatabilirler...»

3) «Geriye dönenler» artık hiçbir zaman ölmekten korkmamaktadırlar. Çoğu, geriye gelmeyi hiç istememe-

lerine karşın öte taraftaki biri tarafından kendilerine henüz ölüm anının gelmediği söylenmiştir. Diğerleri ise karşı konulmaz bir şekilde herşeyi olurlarına bırakmak dürtüsü altında kalmakta, ancak ailelerinden ya da tamamlanmamış bir işten ötürü geri dönmeye mecbur olmaktadır. Bu kişiler bir daha ölümden hiç korkmayacaklardır.

Ölüm deneyimi gerçekten de yaşamın niteliğini değiştirir. Söz konusu deneyimi geçirmiş insanlar gerçekten hem yaşamın, hem de anlamlı kişisel ilişkilerin değerinin farkına varırlar. Nereye gitsek beraberimizde götürdüğümüz bütün bu küçük ve önemsiz yaşam dertlerinden ötürü kaygılanmazlar. Böylece, bu kişilerin tüm değer yargıları da değişir.

4) Öte tarafta daima ölmekte olan kişiyi karşılamak ve hoş geldin demek üzere biri bulunmaktadır.

Dr. Kubler-Ross, ölmekte olan ve geriye dönen hastaların yaptıkları açıklamalarda hayret edilecek derecede bir zihin açıklığı görülmesi tizerinde durmaktadır: «*Bu hastalar hayâl etmiyorlar; ne psikozludurlar (psychotic), ne ilâç etkisi altındadırlar, ne de hayale neden olacak derecede yüksek ateşleri vardır. Yüksek düzeyde bir algılama hassasına sahiptirler ve geriye döndükleri takdirde, kendilerini kurtarma çabalarını inanılmayacak derecede ayrıntılı olarak anlatabilirler.*»

Dr. Elizabeth Kubler-Ross'un söylediğine göre ölümden dönen hastalar, fiziksel bedeninin dışına çıktıkları sırada çoğunlukla bir bütünlük hali duyduklarından söz etmektedirler. «*Bir laboratuvar infilâkinde kör kalan genç bir hasta beden dışı deneyimi süresince mükemmelen görüyordu. Tek bacağını kaybeden bir diğeri de bedeni üzerinde yüzerken iki bacağı olduğunu farketmişti.*»

f — Çocukların Ölüm Deneyimleri ve Anlattıkları

Dr. Kubler-Ross'un derlediği kayıtların bir kısmı da ölümün eşiğinden dönen çocuklara aittir. «*Bu çocuklardan biri, gittiği yerin ne kadar güzel olduğunu annesine anlatmak istemez. Çünkü, evinden başka bir yeri daha çok sevdiğini işitmek annesinin hoşuna gitmeyecektir. En sonunda babasına kardeşiyle karşılaştığını açıklar ve bu karşılaşmanın güzelliğini ayrıntılarıyla anlatır. Küçük kız konuşmasının sonunda, yalnız der; benim hiçbir zaman kardeşim olmadı ki. İşte o anda ağlamaya başlayan babası kızına gerçekten kendisinin doğumundan üç ay önce ölen bir kardeşi bulunduğunu söyler*».

Ölüm anında çocuklar, dinsel eğilimlerine bağlı olarak çoğunlukla dinsel öğretilerden geçen kişilerle yüz yüze gelirler. Dr. Kubler-Ross ölümün eşiğindeki çocuklara yanlarında sürekli olarak kimin bulunmasını istediklerini sorduklarında hemen her seferinde aldığı yanıt anne ya da baba oluyordu.

Yine de, eğer ebeveynleri hâlâ daha sağ ise, bu çocuklardan bir tanesi bile öte tarafa geçiş anında ne annesini ne de babasını görmüş değildir. Ailenin ölmüş büyüklüklerini, akrabalarını ya da dinsel öğretilerde geçen kişilerden birini görebilirler. Buradaki ortak nokta sevgidir. Izdırap ya da acı kaynağı olmuş herhangi birini görmezler.

Bir keresinde, kendisine, ölümden dönen iki yaşındaki oğlunun söylediklerinden iyice kaygılanan bir kadın başvurur.

Çocuk, geriye geldikten sonra, içinde Hz. İsa ile Hz. Meryem'i gördüğü, muhteşem güzellikteki bir yerde bulunduğundan söz etmiştir. Oradan ayrılmak istemez, ama Hz. Meryem kendisine henüz kalmak zamanının gelmediğini «*annesini ateşten kurtarmak üzere*» geriye dönmesi gerektiğini söyler.

Kadıncağız bu deneyimden ötürü 11 yıl boyunca dertlenir, kimseye içini açamaz ve bu olay kendisinin ancak çocuğu tarafından kurtarılacak bir günahkâr olduğunu imâ ediyor diye üzüntüler ve bunalımlar geçirir. Dr. Kubler-Ross, oğlunun gördüklerinin gerçek yorumunun bu olmadığına dair kendisini ikna eder.

Birden, oğlunun ölüm deneyiminin anılarının zihninde canlandırırken kadıncağız, oğlu geriye dönmeseydi neler çekmiş olacaktı, onu farkeder. Gerisini Dr. Kubler-Ross'tan dinleyelim: «*Başım elleri arasına alarak, «aman Tanrım o takdirde cehennemden ateşinden geçmiş olacaktım» diye bağırdı.*

g — Ölümün İlk Anında Görülen Vizyonlar ve Amaçları

Tanınmış parapsikolog Dr. Karlis Osis, hem New York Parapsikoloji vakfı için hazırladığı (1961'de yayımlanmış olan) «*Doktorlar İle Hastabakıcıların Ölüm Döşegi Gözlemleri*» adlı örnek çalışmasında, hem de Amerikan Psişik Araştırmalar Derneği için Amerika ve Hindistan'da sürdürdüğü çalışmalarında ölmekte olan hastaların dinsel öğretiye ait kişilerin görüntüleriyle karşılaşmaları olgusunu incelemiştir. Olayların değişken değerlerinin çeşitliliğini ve yöneltilen sorulara alınan yanıtlara dayandırılan ayrıntılı kompüter analizlerini göz önünde bulunduran Dr. Osis, «*dinsel vizyonların*» bir soyut hayâl ürünü (subjective imagery) olduklarını ileri sürmektedir. Yine de tümüyle ele alındığında, toplanan bilgilerin, saf öznel deneyimi aşan bir tür «*dışsal faaliyet*»i belirttiklerini kabul etmektedir. Özellikle, ölenlerin «*alınıp götürülmesi*» görüntüleri diye adlandırdığı türden akraba ve arkadaş hayallerinin nesnel olabileceğini söylemektedir.

Dr. Osis, «*Gördüğümüz gerçek hepimiz için aşağı yu-*

karı aynıdır», diyor, «ama imgeler kişiye ve ulusa göre değişir.»

Dr. Osis, ölüm döşegi görüntülerinin Amerika ve Hindistan'dan derlenen kayıtlarında, güzellik, uyumluluk ve huzur tanımları ile karşılayan arkadaşlar ve akrabalar da dahil olmak üzere, oldukça anlamlı bir tutarlılığa rastlamıştır: *«Her iki kültürde de ölenlerin deneyimlerinde asal olarak aynı olayları gözlemliyoruz. Değişen 'nakışlar' oluyor.»*

Dr. Osis ayrıca, dünyasal kaygılara dayalı olan düzensiz ve karmakarışık sanrıların, anıların, umutların, arzuların ve iç çekişmelerin simgelerini diğer bir gerçeğin, amacı olan bir gerçeğin görüntülerinden ayırmak çabasıdadır.

«İşte bu 'yaşam ötesi amaç' bulutların üzerindeki bir doruk gibi belirlemekte ve tüm ayrıntılara yukarıdan bakmaktadır». Örneğin, «alınıp götürülme» hayâllerinin amacının, ölen hastaya, diğer bir var oluşa, diğer bir gerçeğe geçişte refakat etmek olduğu açıkça görülmektedir. Öte yandan, ipe sapa gelmez imajların görünürde hiç bir amaçları yoktur.

Dr. Norman Vincent Peale, *«Olumlu Düşünmenin Gücü»* («The Power of Positive Thinking») adlı kitabında *«alınıp götürülme»* olgusunun gerçekliği ile evrenselliğe değinmektedir. Dr. Peale diyor ki: *«Bu husus, rastladığım vak'alarda sürekli olarak karşıma çıkmaktadır... Bu olay o kadar yinelenmekte ve bu deneyimin çeşitli kişilerce tanımlanan özellikleri o kadar birbirine benzenmektedir ki bu durumu, adları anılan, yüzleri görülen kişilerin gerçekte orada hazır bulduklarının önemli bir kanıtı olarak kabul edebiliriz.»*

Dr. Elizabeth Kubler-Ross da Dr. Peale'nin düşün-

celerine katılmakta, ancak araştırmalarını ölümün eşi-
gindeki hastaların açıklamaları ile kısıtlamaktadır. Ba-
şından geçen iki kişisel deneyim kendisini bir çok yeni
araştırma kanallarına sevketmiştir. İlk vak'a, Dr. Kub-
ler-Ross'u tanımadığı halde ona bilmediğı bir şeyi - an-
nesinin öldüğünü söyleyen bir medyoma aittir. Bu haber
aynı gün içinde, felçli annesinin dört yıldır yatmakta ol-
duğu İsviçre hastahanesinden gelen bir mesajla doğru-
lanmıştı.

Medyom annesi hakkında bazı açıklamalarda bulu-
nacak iken, kuşku içindeki Dr. Kubler-Ross zihninden
bir soru geçirmeye karar verir: «*Senin için yapabilece-
ğim başka herhangi bir şey daha var mıydı?*»

Yanıt o anda medyom kanalıyla gelir: «*Evet, hiç bir
zaman başımın ağrıyıp ağrımadığını sormadın. Biri ı-
kıp da başağrım için bana bir şeyler verseydi bu beni o
kadar rahatlatacaktı ki. Sana bunları kendini suçlu his-
setmen için değil de daha iyi bir doktor olman için anla-
tıyorum.*»

Annesi dört yıl boyunca konuşamamıştı. Felin ilk
zamanlarında derdini anlatabilmek için ancak gözlerini
kırpabiliyordu. Medyom kanalıyla annesinden aldığı o
tebliğden sonra Dr. Kubler-Ross, felçli hastalara bakan
bir çok kişiye başağrısı için hiç ilâç verip vermediklerini
sorar. Doktorlardan biri kızarak, o durumdaki bir hasta-
nın başağrısı çekmesinin tümüyle olanaksız olduğunu
söyler. Dr. Kubler-Ross'da kendini tutamıyarak, «*Dinle,
eğer annem başımın ağrıdığını söylediye, başı ağrıyordu*»
diye bağırır.

h — Dr. Ross ve Enteresan Bayan S. Olayı

Ashında Dr. Kubler-Ross'un, öldükten sonra tekrar
yaşama dönenlerin deneyimlerini tüm yönleriyle araştır-
maya başlamasına Bayan S. vak'ası neden olmuştu. 50

yaşındaki Bayan S. uzun süredir Hodgkin hastalığından muzdaripti. Dr. Kubler-Ross'un seminerlerinden birine katılmış kendi «ölüm» deneyini anlatmıştı. Bedeni üzerinde yüzdüğünü farkedene Bayan S. kendisini diriltmeye çalışan doktorları seyretmişti. Doktorların uğraşmaktan vaz geçtiklerini, üzerine bir örtü çekerek hastane morguna götürdüklerini görmüştü. Sonradan «geriye dönmüş» ve örtüyü yüzünden sıyırmayı başardığından morgdan çıkarılarak hastahane koğuşuna taşınmıştı.

Bayan S. Dr. Kubler-Ross'a, başından geçen bu olayın kendisinin psikozlu olduğu anlamına gelip gelmediğini sorduğunda doktor, böyle bir şeyin söz konusu olmayacağına dair kendisini iknâ etmişti. Bir süre sonra da Bayan S.'in bu sefer gerçekten öldüğü haberi geldi.

1968 yılında Dr. Kubler-Ross önemli bir karara varmak üzereydi. Ölümci hastalarla yaptığı çalışmalarını sürdürmeyeceğini hissetmiş ve bu kararını herkese açıklamayı düşünmüştü. Tam bu sırada Bayan S. kendisine göründü. Ancak bir hayalet olarak değil de üç boyutlu, somut ve canlı bir insan olarak.

«Bayan S. görüldüğünde hastahane koridorunda, asansörün yakınında duruyordum. Bir papaz arkadaşım tam kararımdan söz edecektim ki asansörün önünde beni durdurdu, arkadaşım da yoluna devam ederek zemin kata indi. Benimle bir kaç dakika için görüşmek istediğini söyledi. Birlikte odama döndük. Masanın üzerine eğilerek sadece iki nedenden ötürü geldiğini açıkladı. Birincisi, bize teşekkür etmek istiyordu. İkincisi, çalışmalarımı sürdüreceğime dair benden söz almak üzere gelmişti. Ben de söz verdim.»

Dr. Kubler-Ross bu arada bir yalana baş vurur. Bayan S.'in gerçekten orada bulunduğu dair herhangi bir kanıt gereklidir.

«Gördüğünüz gibi, bu durum karşısında şoke olmuş-

tum ve o günlerde de bu tür olaylara pek inanmazdım. Dolayısıyla kendisinden, seminerde benimle birlikte çalışmış olan doktor arkadaşlardan birine verilmek üzere bir yazı istedim.»

«Neden böyle bir istekte bulunduğumu biliyordu. Bunu bir anda farkettilim. Yine de, olanları bildiğini imâ eden bir gülümsemeyle birlikte arkadaşşıma kısa bir not yazdı ve arkasından da odadan çıkıp gitti.»

Dr. Ross'un deneyiminin kayıtlarına somut bir ölüm ötesi varlığının kendiliğinden belirerek bir elyazısı örneği vermeye iknâ edilmesi şeklinde geçen, bu türden ilk vak'a olması mümkündür.

Bu karşılaşma sonucunda Dr. Kubler-Ross ile doktor arkadaşları araştırmalarını sürdürdüler. Dr. Kubler-Ross için, ülkesinde «Ölülerin ve Ölmekte Olanların Hanımı» (The Dead and Dying Lady) diye tanınmış olan, orta yaşlı bir doktor denmektedir. Ancak, aramızdaki ve aramızdan ayrılmış olan tedirgin binlerce kişi için o, iki gerçek, yani burası ile öte taraf — hastalarının yardımıyla keşfettiği öte taraf — arasındaki güzel ve sevgi dolu bir bağıdır.

Dr. Kubler Ross «Ölüm: Gelişimin Son Aşaması» («Death: The Final Stage of Growth») adlı kitabında şöyle diyor: «Ölmekte olan hastalarla yürüttüğüm bu çalışmalar kendi dinsel benliğimi bulmamda ve ölümden sonra yaşam olduğu, yaşamımız süresince tamamlamaktan kaçındığımız ya da tamamlamaya olanak bulamadığımız görevleri tamamlamak üzere bir gün yeniden doğacağımız gerçeklerini öğrenmemde bana yardımcı oldular. İşte, ızdırap çekmenin anlamını ve neden çocukların dahi ölmeleri gerektiğini bu bakış açısından görmeye ve anlamaya başladım.»

3. BÖLÜM

ÖLÜMÜN AYRINTILARI VE DENEYLERİ

Ölen kimseler, bütün tecrübeleri hissetmemektedirler. Dirilmiş olan bir çok kimse, hiç bir şey hatırlamaz. Bununla beraber, doktor Kubler-Ross (Mc Call's dergisine verdiği bir mülâkatta) bütün hastabakıcı kadınların, ölüm döşegindeki ihtiyarların, ölmüş olan dostlarına seslendiklerini fark edebildiklerini işaret etmiştir.

Doğal olarak, morfinin sebep olduğu hallüsinasyonların veya ölüm korkusundan ileri gelen psychotique bir hâlin söz konusu olduğu, daima gözönüne alınmıştır. Doktor Kubler-Ross, bizzat gördüğü vak'alar hakkında, şöylece kesin yargıya sahiptir: *Hastalar, ölümlerle konuşurlarken, tamamiyle uyanık görünüyordular. Hastahanelerde kalışının daha ilk günlerinde, kendisini düşündüren bu uyanıklık üzerine o, yarı ölü durumunda olanların anlattıklarına, ciddi bir şekilde dikkat etmeye başlamıştır.*

a — Ölümün Tıbben Tespiti ve Ölen Hastanın Yaşamı

Dr. Kubler-Ross: *«Uzun bir süre ölümcül hastalar ile uğraştığımız zaman nadiren 'ölüm deneyiminden' geçmiş insanlarla karşılaşırız. Yeniden diriltirme çabalarında başarı sağlanamayan, klinik olarak ölmüş olan bu insanlar daha sonra aniden canlanmaya başlıyorlar. Bu hastalardan biri başından geçen bu tür bir deneyimi*

bana anlattığında aklıma şu düşünce geldi: Topladığımız bu bulguları ve bunların evrensel bir olguya dayandığını değişik kültürlerdeki, değişik dinlerdeki yüzlerce, binlerce insan tasdikleyebilseydi, ölüm ötesi yaşamın varolduğunu dünyanın bilmesini sağlayabilirdik.»

Dr. Ross söz konusu hastayı, hastanedeki odasında yalnız başına yatan ve ciddi bir rahatsızlığı olan, kırkını aşmış bir kadın olarak tanımlıyordu. «Hasta, bir hemşirenin içeri girdiğini, kendisine bakıp hemen dışarı fırladığını görmüştü. İşte tam bu sırada süzülerek bedeninden ayrılıverdi. Bedeninin 80-90 cm. yukarısında yüzerek yataktaki cesedini seyrediyordu. Cesedin sararmış görünüşü onu şaşırttı. Kendisini huzurlu ve çok hoş bir rahatlık içinde hissetti. Daha sonra ilk yardım ekibinin içeri girişini seyretti. İçeri girişlerini, bedenine ne yaptıklarını, nasıl davrandıklarını, ilk yardım ekibine ne yapmaları gerektiğini söylemek için kimin gönderildiğini ve daha başka birçok ayrıntıyı bana dakikası dakikasına tüm incelikleri ile anlattı. Hastada nabız, tansiyon, solunum faaliyeti gibi hiçbir canlılık belirtisi görülüyordu. İşi oluruna bırakmalarını, fazla ciddiye almamalarını biran evvel onlara söylemek gerekliliğini duyuyordu. Aşırı bir coşku içinde herşeyin yerli yerinde ve çok güzel olduğu haberini iletmeye çabalıyordu. Bunu kendi sözleriyle şöyle belirtti: «Daha çok çabalamam, onların daha hızlı çalışmalarına neden oldu. Bence, canlılık belirtisi göstermediği süre uzadıkça, onu yaşama döndürmek için daha fazla çabaladılar. Daha sonra, bu tür olayları tanımlamak için yetersiz kalan bir deyimle 'şuur kaybına uğramıştı.' Kendine geldiğinde hastahanedeki yatağında yatıyordu.»

Dr. Kubler-Ross, bulgularını dayandırdığı kişilerin ya ölümcül hastalar ya da ani, elim kazalara maruz ka-

lan insanlar olduğuna özellikle işaret etmektedir.

*«Elim trafik kazaları meydana geldiğinde astral bedenden fizik bedenden dışarı çıkarak yaralanmış olan fizik bedeni gözlemleyebilir ve kişi hiçbir ağrı duymaz. Ancak fizik bedenlerine geri döndüklerinde tekrar ağrılar için-
âe kalırlar.»*

Dr. Ross'un hastalardan derlediği kayıtlar birbirlerine o kadar benzemektedir ki sadece bu kayıtların kabarıklık adedi bile bir tür kanıt sayılabilir. Kendisi, bir hasta ona mektup yazdığına ya da hastayla karşılıklı görüştüğünde konuya girişin hemen hemen istisnasız bir şekilde şöyle olduğunu belirtiyor: *«Çıldırmaş olduğumu düşünürler diye hiç kimseye anlatmadığım bu olayı paylaştığım ilk kişi siz oluyorsunuz.»* Daha sonra da güvence içinde öykülerini anlatırlar.

b — Ölerken Bilinciyle Bedenden Ayrılan Hastanın Tekrar Aynı Bedene Girmesi

Doktor Kubler-Ross sekiz yıl önce, Şikago Üniversitesinde hastanesindeki bir seminer sırasında, olayın ayrıntılı tariflerinden ilkinin toplamıştı. Ölenlere, sadece kendilerini dinleyerek yardım sağladığı bilindiği için, seminerdeki öğrencilere, ağır kansere yakalanmış olan bir hastanın, baş ucunda metodunu göstermek üzere bulunuyordu. Bu öğrenciler, bir paravananın arkasına saklanmışlardı.

Ölen bir kimsenin nasıl dinleneceğini göstermek söz konusu olduğundan Elizabeth Kubler-Ross, hasta aşağıdaki hikâyeyi anlatırken, onun sözünü hiç kesmeden dinledi:

«Geçen yıl hastalığım, görünüşe göre ilk defa olarak, kötü bir şekil aldı. Bir öğleden sonra, hastabakıcı kadın, benim ölmek üzere olduğumu gördü ve yardım çağırmak için koşarak odamdan çıktı. İşte o zaman, bedenimin di-

şında yüzmeye başladığımı hissettim. Bedenimi açıkça müşahade edebildim ve yüzümün çok soluk olduğunu gördüm.»

«Bu esnada kendimi çok iyi hissediyordum. Doktorları, acısı dinmiş ve rahat durumda olan bedenimi canlandırmaya girişmiş gördüm. Söylediklerini net bir şekilde işitiyordum ve onlardan birinin, atmosferin gerginliğini yumuşatmak için yaptığı şakayı, detaylarıyla hatırlıyorum. Esasen onları yumuşatmak üzere, her şeyin iyi yürüdüğünü kendilerine söylemek istiyordum. Fakat bedenim, hiç bir hayat izi göstermemekteydi. Nefes, kan basıncı yoktu, ansefalogram düzdü. Öldüğümü bildirdiler. Ancak üç saat sonra bedenime girebildim. Beyinde hiç bir yıpranma gözükmedi.»

Paravananın arkasına saklanmış olan hekimler, şu hususta oy birliği içindeydiler: Kadın, psikiyatrik uygun bir tedavinin giderebileceği, hayal içindeki bir sayıklamadan ıstırap çekiyordu. Elisabeth Kubler-Ross, hayal görme rivayetini nitelendirmenin, onu bir kenara atmaktan çok daha pratik bir tarz olduğuna dikkati çekti. Böyle bir tecrübeye, açık bir zihinle cepheden bakmak, tercihe değer değil miydi?

Ölümlle beraber, ortaya çıkan, açıklanamaz olaylarda bu ilk karşılaşmadan beri, doktor Kubler-Ross, ölmekte olanların kendisine anlattıkları hikâyeler içinde çıkabilecek, bütün acaip şeylere özel bir dikkat göstermiştir. Bu gün, yüzlerce benzer vak'ayı içeren bir dosyaya sahip bulunmaktadır. Elisabeth Kubler-Ross da dahil olmak üzere, doktor Moody ile konuşan bir çok kimse, «iki dünya arasında» bulunmaları sırasında, çok kez, aziz varlıklarla karşılaşmışlardır. Onlar, sükûnet verici bir ışık görmüşler ve içlerinden inanç sahibi olanlar, Tanrı'nın söz konusu olduğunu düşünmüşlerdir. Onlar be-

denlerinin içine, tamamlanmamış olan görevlerini iyi yürütmek veya küçük çocuklarını yetiştirmek için dönmüşlerdir.

c — Bilinçli Varlığın Cansız Bedenini Dışarıdan Seyretmesi

Bu gözlemler içinde, az veya çok mükemmel bir biçimde ortaya çıkan bu şema, işte şöyledir: Bir şahıs ölmek üzeredir. Doktorun, kendisinin öldüğünü açıkladığını işitmiştir. Hoş olmayan bir ses, bir çeşit şiddetli bir hırıltı duymaya başlamıştır ve aynı zamanda kendisini, hızla, uzun, siyah renkli bir tüneli geçiyor hissetmektedir. Birdenbire kendisini, maddî bedeninin dışında, onun biraz üstünde bulur ve seyirci olarak, yeniden hayata dönme girişimlerini görür.

«Durumun acıplığının tamamıyla mâzur gösterdiği bir anlık heyecandan sonra şahıs, yeni şeklinin, gören ve işiten, fakat ne görülebilen, ne de işitilebilen, bir çeşit maddî olmayan bir beden olduğunu görür. Sonra maddî olmayan öteki varlıklar ortaya çıkarlar. Kısa süre önce ölmüş olan dostlar veya ana-babalar, yeni geleni, kendi hayatının filmini önüne seren, sıcak ve samimî bir ışık gibi karşılarlar.»

«Bu, hayatı ölümden ayıran engelin aşılması anıdır. Bundan dolayı, her ne kadar parlamakta olan ışığın yanında kalmak istese de, tamamlanmamış bir vazife, yetiştirilecek olan küçük çocukların düşünülmesi, engeli aşmaya set çeker. Yeniden hayata döner. Daha sonra, her ne kadar insanî kelimeler buna kısır bir olanak vermekte ise de, tecrübelerini anlatmaya girişir. İnançsızlığa ve alaya sebep olan bir kaç girişimden sonra, bu tecrübelerini anlatır. Bu sırada bütün hayatı şekil değiştirmiştir. Özellikle, ölüm, onu pek korkutmamaktadır.»

Çeşitli olayların meydana geldiği düzen, şöylece de-

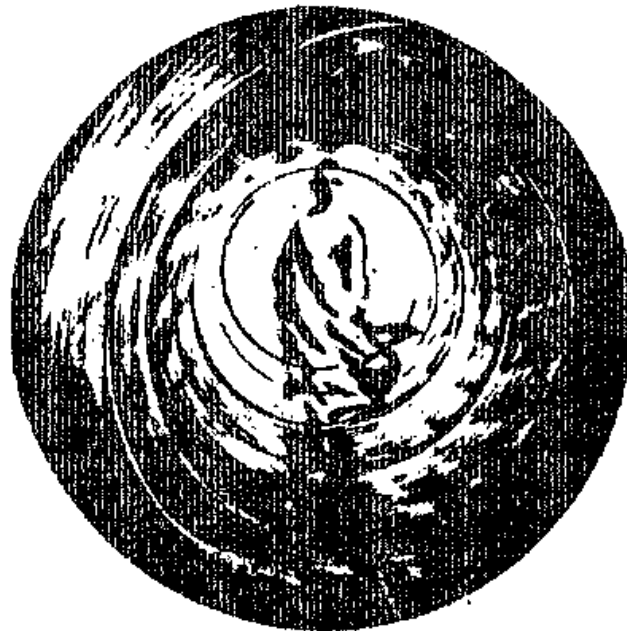
gişebilmektedir: Bâzi kimseler, bedenden çıkmadan önce, kısa zaman önce ölmüş bulunan yakınlarını görürler. Bazıları da, ışıktan varlıklar vb. ile karşılaşır. Klinik olarak öldükleri söylenmiş olan kimseler, genellikle, çok mükemmel ve çok olaylı hikâyeler anlatırlar.

Hayret edilecek husus şudur: Öldüğü bildirilmiş olan kör bir kimyager, dışarıdan, bedeni üzerinde uygulanan canlandırma girişimlerini görmüş ve kendisine normal zamanda görünmeyen tafsilâtı anlatabilmiştir. Elisabeth Kubler-Ross'un mülâkatını içeren «Mc Call's» in sayısı henüz yayınlandığı vakit, bir çok mektup, bu Amerikan dergisinin yayımcısını hayrete düşürmüştür. Toplumun her tabakasından çoğu kez, aşağıdaki itiraf-tan önce gelen, müşahedeler ulaştırılmıştır:

«Başımdan geçeni asla kimseye anlatmadım, zira bana inanmayacaklarını düşündüm. Bu öyle bir teselli verici bilgi idi ki, bu tecrübeyi geçirenin yalnız ben olmadığımı kanıtlar.»

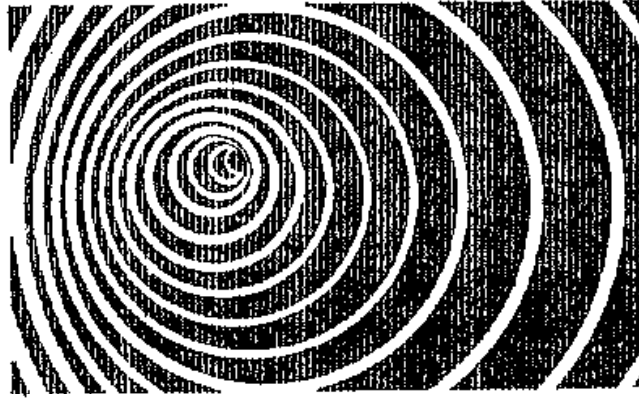
d — Öte-Älemde Geçilen Siyah Tünel

«Mc Call's» dergisine gönderilmiş olan bir mektubun özeti şöyledir: *«Kendimi, bir anaforun içindeymiş gibi, bir tünelin içine sürükleniyor hissettim ve hastalıktan bıkkınlık hali üzerimden gitti. Kendimi olağanüstü iyi hissediyordum...»*

Karşılaştırmak amacı ile, doktor Moody tarafından derlenmiş olan bazı müşahedeler şunlardır: «Ben dokuz yaşında, küçük bir oğlan çocuğu idim. Ağır bir hastalığa yakalandım ve beni bir hastahaneye götürdüler. Bana anestezi yapıldığı anda, kalbimin atışı durdu. O zaman dikkate değer bir tecrübe edindim.»

«Ritmli bir titreşim işittim, sonra, bir çeşit lağım gibi karanlık ve uzun bir yere daldım. Bunu gerçek bir şekilde tarif edemem. İlerledim ve bir zil sesi de yer değiştirenken bana eşlik ediyordu.»

«Neşes alışımında bir duraklama oldu. Acaip bir hızla, hemen siyah bir boşluğa geçtim. Belki o, bir tünel olarak tarif edilebilirdi. Bu bir çeşit, havasız bir silindirdi, hiç bir yana dokunmaksızın, onun içinde hareket ediyordum. Burası, henüz orası değildi. Çok derin ve çok karanlık, dar bir yolda ilerlemekteydim. Hastabakıcı kadın ölmeme yardımcı olmak üzere bana bir iğne yaptı. O zaman oda ve hastahane bulanıklaştı ve ilk olarak başımı, çok dar ve çok karanlık bir geçide daldırdım. Tam geçecek bir yere sahip olmuştum ki kaymaya, durmadan kaymaya başladım...»

«Mc Call's» dergisinin bay ve bayan okuyucuları, doktor Kubler-Ross ve doktor Moody ile konuşan kimseler, acaba danişıklı mı hareket etmişlerdir? Veyahut da, bir tünelin varlığı olanağını kabul etmek mi gerekir? Doktor Moody'nin kitabında anılan kimselerin ço-

ğu, tünelin öte yanında olmuşlardır. Tünelden çıkarken, kendilerini bekleyen şaşkınlık hali hepsinde aynıdır: Maddeci uygarlığımız, kendilerini bedenleri ile bir, aynı görmeye ve manevî bir varlığın ya da ayrı bir ruhun inkârına alıştırdıysa da, işte onlar, gene sanki «başkası» imişler gibi, bedenlerini dışarıdan görmekteydiler.

«On yedi yaşında idim ve bir gölü yüzerek geçiyordum. Bu geçişe alışkındım, ama birdenbire daldım... Bedenim yukarı çıktı, sonra tekrar aşağı indi. Fakat, sanki boşlukta yüzüyormuşum gibi, onu üstten, bedenimin biraz gerisinden gördüğümü anladım. Kendimi tüy gibi hissediyordum.»

«Bir deniz yarışı sırasında yelkenlim alabora oldu. Deniz dalgalı idi. Su yuttum, boğulmak üzere idim. Bir an geldi ki, fiziksel gücümün ilerleyemeyecek kadar tükendiğini hissettim. Ruhum başka yana gitmişti, suyun bir buçuk metre yukarısında yüzüyor ve bir kabloyu yakalamak için uğraşan bedenimin mücadelesine yardımcı oluyordu. Kendimi çok iyi hissetmekteydim ve tekrar bedene girmeye istek duymuyordum. Bu esnada kablo bacağımın etrafına dolandı ve öldükten sonra yaşamaya devam ettim.»

Yukarıdaki birinci izlenim, doktor Moody'nin kitabından çıkarılmıştır; ikincisi, bu kitabı okumamış olan, «Marie Claire»in bir bayan gazetecisine aittir... Şimdi açık alana, çok kez ölünen yer olan hastahaneye dönelim:

«Detaylı bir şekilde izleyebildiğim lambanın yanında, uçarak, yavaşça kalktım ve tam tavanın altında durdum. Hekim ve hastabakıcı kadınları, beni yeniden hayata döndürmeye çalışırlarken gördüm. Bir hastabakıcı kadın şöyle diyordu: «Aman Allahım, öldü!» Bir başkası, hayat öpücüğü yapmak üzere, bedenimin üzerine

eğildi. Açık bir şekilde onun ensesini gördüm ve kısa kesilmiş olan saçlarının dikilişini daima anımsayacağım. Sonra, elektrik şoku yapmak üzere beni bir makineye soktular ve bedenimin her yana doğru sallandığını gördüm. Bu, bana korkunç göründü. Niçin bana bu kadar acı verildiğini düşünüyordum. Oysa kendimi çok iyi hissetmekte idim...

«Hekim ve hastabakıcı kadınlar, beni diriltmeye girişmişlerdi. Fakat ben onlara, beni rahat bırakmalarını söyleyerek, kendilerine engel olmak istiyordum. Onlar beni işitmiyorlardı ve kollarını yakalamak için sarf ettiğim çabalardan, açık bir şekilde rahatsız olmuyorlardı.»

e — Öte Alemdeki Beden ve Yapısı

Doktor Moody ile konuşan kimseler, çoğu kez şu kudretsizliği hissetmişlerdir: Bedenlerinin üstünde, maddesel olmayan bir şekilde uçarken kendilerini işitirmeyi başaramıyorlardı. Hekimlerin ve hastabakıcı kadınların gözlerine görünmüyorlar, engelleri geçiyorlar ama onları tutmayı başaramıyorlardı. Bununla beraber, bu maddesel olmayan şeklin, şöylece bir bedene benzediği izlenimine sahip idiler:

«Bu, öteki bedendir... Fakat, tamamiyle bir insan bedeni değildir. Onun bir şekli vardır. Fakat hiç bir rengi bulunmamaktadır. Bununla beraber, «el» olarak nitelendirilecek bir şeyler hissettiğimi biliyorum. Fakat, bunu tarif etmek zordur.»

Bazen, maddesel olmayan şeklin tarifinde, bacaklar veya baş söz konusu edilmiştir. Bazen de bu, şöylece söz konusu edilmiştir: «Bu, bir bedendi, fakat maddesel bir beden değildi. Bunu daha çok, bir enerji alanı diye adlandırabilirim.»

«Bu, bir beden değildi. Kendimi bir çeşit, şeffaf bir

kapsül veya bir enerji küresi içinde hissettim. Hiç bir bedensel duygudan, ısı veya başka şeyden haberdar değildim.»

Aşağıdaki tarif, bir araba kazasında ölmüş olan genç bir adama aittir: «*Maddî veya manevî varlığım veya ruhum —bunu istediğiniz gibi adlandırınız— bedenimin baş tarafından çıktı. Bu varlık, bir çeşit yoğunluğa sahipti. Fakat bu, fizik bir yoğunluk değildi. Buna, dalga gibi bir varlık diyelim... Bu, aşağı - yukarı küresel şekilde ve küçüktü, fakat, net bir yüzeyden yoksundu. Bir buluta benzetilebilir. Bana öyle geliyordu ki, o, en büyük kısmı ile bedenimden çıkmaktaydı ve iyice çıkmak veya tekrar girmekte tereddüt eden en küçük uç, başımın yanında kalıyordu.»*

Bu genç adam, bedeninden çıkan şeye karşı hayret içinde kalmış ve merakı kendisini, bu «varlığı» detaylı olarak görmeye itmştir. Diğer bir çok hallerde şaşkınlık, böylece, terk edilen bedenden gelmektedir: «*Görünüşümün böyle oluşu hakkında hiç bir fikrim yoktu! Şimdiye kadar kendimi fotoğrafta veya bir aynada, yâni düz olarak görmüştüm. Birdenbire, kendimi yaklaşık olarak iki metre bir uzaklıktan ve üç boyutlu olarak, bütünü ile görüyordum. Kendimi tanımak için bir anın geçmesi gerekti.*

«*Hiç bir şey anlamıyordum, kendi bedenimi yatağın üzerinde görmekte idim. İlk duygum, bu bedeni bu kadar bozulmuş görmekten duyduğum üzüntü oldu.»*

«*Mc Call's dergisi tarafından alınan mektuplarda, hoş giden unsurun henüz ölmüş olan ana - babalarla karşılaşma olduğu saptanmıştır. Bir kadın, çocuk iken kaybettiği büyük anne ve babasını, «sizi gördüğü gibi, elbiselerinin en küçük detaylarına varıncaya kadar, açık bir şekilde görmüştür.»* Moody'nin kitabında, ahret sa-

kinlerinin az farklı bir şekilde göründükleri belirtilmektedir:

«Evvelce ölmüş olan bu dostumu, fizik bedeni olmadığı halde görüyorum. Kendisini her ne kadar açıkça tanımakta isem de, onun görünür şekilde tam bir bedeni, başı, kolları ve bacakları vardı; gerçek miydi, yoksa hayâl miydi bilmiyorum.

«Bir çok kimsenin var olduğunu hissediyor, fakat kendilerini görmüyordum. Zaman zaman onlardan biri ile bir çeşit bağlantı oluyordu, fakat bu bağlantı kelimesiz, düşünce halinde idi. Onlar bana, her şeyin iyi geçeceği hususunda teminat veriyorlardı. Bana yardım etmek üzere oradaydılar.»

Ölülerin, böylece, maddesellikten maddesizliğe geçişi kolaylaştırma rolüne sahip oldukları sanılmaktadır: «Mutlu yüzleri vardı, beni sevk etmeye ve korumaya geldiklerini hissediyordum ve bu, onlar için hoş gidecek bir şeydi. Sanki evime dönüyor gibiydim. Onlar bana, hoş geldiniz diye iltifatta bulunuyorlardı.

«Ona şunu sordum: Ne olup bitiyor? Ben ölmüyüm, değil miyim? Bana hiç cevap vermiyordu, fakat hastalığım sırasında bir çok kez tekrar geldi. Ve bir gün hekimler şunu haber verdiler: Yaşayacak; bir daha kendisini hiç görmedim. Benimle bağlantı kurmak için, kesinlikle sınırı geçmemi beklediği izlenimini aldım.»

Ölmekte olanlar üzerinde en derin izlenim bırakan karşılaşma, çok sayıdaki anlatılanların çoğunda müşterek olan «Işıktan Varlık»'tır.

Burada, bâzen orta derecede, bâzen çok parlak bir ışık söz konusudur. Onun parlaklığı âzami dereceye ulaştığı vakit bile gözleri kamaştırmamakta ve çevrede olup bitenlerin görülmesine engel olmamaktadır. Bu ışığı gören kimseler, bir «varlığın» söz konusu olduğuna

inanmaktadırlar. Ondan, kelimelerle belirtilemeyecek bir ısı, bir sevgi, bir müknessiyet çıkmaktadır. Her ne kadar ışıktan varlığın tarifleri, genellikle, benzer şekilde olmaktaysa da, bu varlığı nitelendiren ad, şöylece değişmektedir: Hıristiyanlar onu *Tanrı* veya *İsa* diye adlandırmakta, iki yahudi şahıs ona «*melek*» adını vermekte, Ateistler, *İşıktan Varlık* demekten haz duymaktadırlar.

Bir şahısla ışıktan varlık arasında, en ufak bir kelime alış verişi olmaksızın, derhal bir bağlantı kurulur. İşıktan varlık tarafından gönderilen bir düşünce, şahsa kendisini zorla kabul ettirir. İşte buna dâir, iki açıklama: «*Ölmeye hazır mısınız?*» «*Hayatınızda ne yaptınız?*». Bu hayat terk edilmeden önce, açık olarak bir çeşit hayat bilânçosu gereklidir ve herkesin tamamlanmış olması zorunlu bulunan şeyin, tamamlanmış olduğunu bilmesi hususu, kuşkusuz, ölmekte olan kimseye, yaşayanların dünyasını üzüntüsüz olarak terk etmekte yardımcı olur.

f — Beden Dışında Tüm Yaşamın Seyredilişi

Doktor Moody'ye, beden dışındaki serüvenlerini anlatan kimseler, hayata döndüklerine göre, ölmeye hazır değillerdi. Onlardan birisi, seyahatini şöyle tarif etmiştir:

«*Bedenimin dışındaydım. Bu, kuşkusuz böyleydi: Kendi bedenimi, oradaki ameliyat masasının üzerinde görüyordum. Başlangıçta kendimi pek huzur içinde hissetmemekteydim. İşte o zaman o parlak ışık geldi. İnanılmayacak netlikteki çok açık sarı, hemen hemen beyaza çalar ışığı tarif etmek olanaksızdı. Bütün oda onunla aydınlanmış bulunuyordu. Bu esnada ben, açık bir şekilde, hekimini ve hastabakıcı kadınları görmeye devam ediyordum.*

«*Kendi kendime ne olup bittiğini sormaktaydım.*

Sonra, ışık varlık bana şu soruyu sordu: Ölmeye hazır mıydım? Birisi bana soru sordu, fakat ortada kimse yoktu. Oysa benim saatimin gelmediğini, varlığın anladığı kuşkusuzdu. Bu, bir çeşit sınavdı ve ben reddedildim. Kendimi tahayyül edilemeyecek bir sevgiden çıkan huzurla kuşatılmış olarak, emniyette hissediyordum. Bu ışık varlık pek sempatik idi!»

Ölüm anında, hayatın, yıldırım gibi işleyen bir sinema seansındaki gibi, anı olarak, tekrar görüldüğü ortaya çıktı. Iowa Tıp Fakültesinden, psikiyatr Russel Noyes için bir efsane söz konusu değildi. Onuncu kattan atlayan, düşen uçağın içinde yerde ezilen, boğulmak üzere olan ve yaşamalarını sürdüren 114 kişi ile mülakat yapan Noyes, varlığın son saniyelerini şöyle tarif etmektedir: İlk reddetme ve paniğe kapılmanın ardından, hayatın belli başlı serüvenlerinin sinema filmi gibi sürüp gitmesidir.

Nihayet, bir «yücelik» hali ortaya çıkar, beden pek değeri yoktur, sadece ruh hesaba katılmaktadır. Doktor Noyes, ölümün bu durumda son bulduğunu dikkate almakta ve doktor Moody'ye anlatılan hikâyeler, son anda ölümü kabul edilebilir duruma sokmak için, şuurlaltı tarafından yaratılan Fantasmes'ları tarif etmektedirler. Kaza kurbanları ya da paraşütsüz düşen paraşütçülerden daha çok, komada olan veya öldükleri bildirilen şahıslarda (doktor Moody'nin şemasında çok belirli olan bir anda) sinema seansı araya girmektedir: Sinemayı gösteren, ışıklı varlıktan başkası değildir!

O zaman projeksiyon, tabiatıyla varlığın genel karmasına yazılır ve sorulara çok iyi cevap verme olanağını sağlar: «Hayatınızda ne yaptınız? Ölmeye hazır mısınız?»

Doktor Moody'ye anlatılmış olan tecrübelerden bütün safhaları için olduğu gibi, sinema seansının kelime-

lerle tarifi zordur. Hayatın bütün sahnelerinin aynı zamanda ve âni bir şekilde görünür oldukları sanılmaktadır. Bazılarına göre, bu esnada ayrıntılar, açık bir şekilde, üç boyutlu ve renkli olarak seçilirler ve çeşitli sahnelere bağlı heyecanlar da hiss olunur. Bir kez hayata dönülince, unutulmuş olan eski serüvenlerin anıları çok belirli bir şekilde, günlerce saklanmaktadır. Gün gelince kendi sinema seansınıza katılmaya hazırlıklı olmak için, sizi bekleyen ayrıntılı hikâye, bir bayan hastanın ağzından şöyledir:

«Işık varlık bana, hayatıma âit kendisine gösterecek neyim olduğunu veya bu türden ne gibi bazı şeylerin bulunduğunu sorar ve ansızın görüntüler belirir. Yeniden küçük kızlığıma buldum ve şimdiye kadarki hayatımı, yıl yıl, tekrar yaşadım. Kendimi ana okulunda iken, çok mutsuz olarak gördüm. Çünkü çok beğendiğim oyuncuğımı kırmıştım. Sonra kendimi, ilkokulda, şeref mükâfâtı ile dönerken, ortaokulda iken (vb.) gördüm.

«Hepsi o kadar net ve renklidirler ki, bütün sahnelere, gerçekten katılıyormuşum gibi bir izlenime kapıldım. Olup bitenleri, yaşarken sahip olduğum şeyleri detaylı olarak görüşüm, perspektiften değil, fakat dışarıda. Yâni, öteki çocuklarla kuşatılmış olan, küçük bir kız çocuğunu görüyor ve bu küçük kızın kendim olduğunu biliyordum. Hayatımın cereyan ettiği sırada, ışıktan varlığı hiç görmemekte idim. Bununla beraber o, orada idi. Onun varlığını hissediyordum ve bâzi anlarda o araya giriyordu. Onun müdahaleleri, bana özel ayrıntıları göstermeyi, ben olduğum küçük kızın durum ve hareketlerini işaret etmeyi hedef tutuyordu. Bu durum ve hareketler, daima sevgi veya bilgiye bağlı idiler. Işık varlık bana, sevdiğim insanlarla anılarımı gösteriyordu. Özellikle kız kardeşim ile olan çok samimî ilişkiler, net

bir şekilde ortaya çıkıyorlardı. Bir şeyler öğrendiğimin her seferinde, ışık varlık onu işaret etmekte idi. Daima öğrenmek gerekiyordu. (Işık varlık bana hazır olmadığımı, daha yaşamak ve öğrenmek zorunda olduğumu haber vermişti) ve bu tecrübe devresi ölüm anında son bulmamakta idi.

«Bütün bunlar yavaşça cereyan etti, hepsini öğrenecek zamana sahip bulunuyordum. Gerçekten, bunun beş dakikadan az bir zamanda cereyan ettiğine inanıyorum.»

Doktor Moody, ışıktan varlığın, seansı esnasında daima hazır bulunmadığını öğrendi. Moody'nin kitabı, bir kaza sırasında az kalsın ölecek olanlara ait bir çok örnekler içerir. Bedenden tam ayrılma ile hayallerle karşılaşma hariç olmak üzere, tek acaip tecrübesi, sinema seansı olmuştur.

Vietnam'da bir çok makineli tüfek mermisine hedef olan bir er, «çok hızlı olarak birbirini izleyen ve kendisine bütün hayatını gösteren bir dizi diyapozitif» görmüştür. Bir kamyon şoförü de, uzun uzun hayatını anlatmakta ve bu anlattıklarının, kamyonun, ters döndüğü anda, gözlerinin önünden bir saniyede geçen şeyin, ancak onda biri olduğunu söylemektedir.

g — Öte-Älemdeki Sınır ve Ötesindeki Işık Varlıklar

Eski Yunanlılara ait bir çok mitolojide, ölümler ülkesine girmek için, Styx gibi bir nehir aşılr. Bir çok kimse bu sınıra yaklaşmış fakat, doktor Moody'ye söyleyebildiklerine göre, orayı aşmamışlardır. Her zaman bir nehir değil, fakat bazen bir engel, gri renkli bir sis, bir kapı veya sadece bir çizgi söz konusudur. Tariflerin sahiplerinden çoğu, anlatılamayışını belirtmek için, kullandıkları kelimeler üzerinde, dairna çekingenlik beyan ederler, nehir, engel ve çizginin, (hayat ile ölüm arasındaki sembolik sınırın) çeşitli birer ifadesi oldukları dü-

şünülebilir. Bir hasta deneyimini şöyle anlatıyordu:

«Suyun üzerinde kaymakta olan bir çeşit vapurda olduğum izlenimine sahiptim. Öteki kıyıda, annemi, babamı, kız kardeşimi ve uzun zamandan beri ölmüş bulunan öteki kimseleri görüyordum. Onlar bana, gidip kendilerine kavuşmam için işaret ediyorlardı. Fakat ben, kendimin hazır olmadığını biliyordum.

«Ve bütün bu zamanlar esnasında, bedenimi sallamakta olan hekim ve hastabakıcı kadınları görüyordum ve seyirci olarak, onların çabalarına katılıyor ve kendilerine, hiç bir şekilde ölmeyeceğime göre boşuna zahmet ettiklerini söylemek istiyordum. Fakat, hiç kimse beni işitmiyordu. Öteki hayata varmadan az önce, vapur yarım bir dönüş yaptı ve uyanarak doktora; ölmeyeceğim demeyi başardım.»

Bir sınır içeren müşahedelerin çoğunda, ölmüş olan ana babalar veya ışıktan varlık, sınırın öbür yanındadırlar. İşte içinde ışıktan varlığın bir kapının arkasına saklandığı, fakat müşahade sahibinin kendisinden, kimliğini keşfetmesini engelleyemediğini gösteren bir misal:

«Öncelikle başımı, bedenimin boyuna ayarlanmış benzeyen dar bir boruya daldırdım. Orası çok karanlıktı. Gittide daha fazla daldım ve o zaman, tokmaksız, lake boyalı bir kapı gördüm. Kapı ve pervaz aralıkları, çok canlı bir ışığın, parlak ve ısıtıcı ışınların sızmalarına olanak veriyorlardı. Bu ışık ve ışınlar insana, kapının arkasındaki bu mutluluğun içine atılma arzusu vermekte idiler. Şöyle bağırdım: Allahım, işte buradayım, istiyorsan beni al. Ama beni o kadar çabuk kovdu ki, nefesim kesilmişti.»

Onlar başkaları için dönmüşlerdir. Kendilerini ışıktan varlığın yanında o kadar iyi hissediyorlardı ki, istekleriyle orada kalacaklardı.

«Niçin olduğunu bilmiyorum, Dünya'ya geri gönderildim. O zamandan beri bu durumu sık sık düşündüm. Bunun, gerek iki küçük çocuğumu yetiştirmek, gerekse şahsen hazır olmadığım için olduğuna inanıyorum.

«Dönmek istemiyordum. Fakat üç çocuğumu ve kocamı düşünmekte idim.

«Çocuklarımla kim meşgul olacaktı? Bu düşünceyi ruhumdan söküüp atmaya başaramıyordum ve bu hâle göre hazır değildim.»

Bedene tekrar girmek çok kez, tünele tersine girdikten sonra olur. Otomobil kazasından sonra genç adam, ruhunun, başından dışarı çıktığını hissetmişti. Daha sonra yine başından içeri girdi. İnsanlardan çoğu, hayata döndüklerini hissetmezler. Bununla beraber serüvenleri, onlarda derin bir izlenim bırakır.

«Dönüşümden sonraki bir hafta boyunca gördüklerimi düşündükçe içimden ağlamak geliyordu.

«Asla unutmadım. Durmadan onu düşünüyorum.»

Bu izlenim sürekli: Zamanla anısı gitgide belirsizleşen bir rüya veya hallüsinasyondan farklı olarak, ölüm tecrübesi, çok özel bir gerçekçilik duygusu vermektedir. Konuşma yapılmış kimselerden çoğu, bunun rüya görmekle hiç bir ilgisi olmadığı hususunda ısrar etmektedirler.

«Gerçekten yaşanmış olup» dönüşte ana baba ve dostlara anlatılan olayın bu yanını kendilerine kabul ettirmek, ona çok fazla zorluk vermektedir. Genellikle ondan söz etmekten çabucak vaz geçilir:

«Serüvenimi anlatmaktan hoşlanmıyorum. İnsanlar size, sanki deli imişsiniz gibi bakıyorlar.

«Ondan anneme bahsettim. Fakat, hâlâ çocukmuşum gibi, o beni ciddiye almadı.»

Öte yandan bazı kimseler serüvenlerini anlatmayı

başaramazlar, kelimeler kendilerine yetersiz gelir. Kısaca, şahıs ondan söz etmez ve bu hâl içinde herkes, onun tecrübesinin tek olduğuna inanır. Elisabeth Kubler-Ross'un makalesi ile doktor Moody'nin kitabının yayınlanması, binlerce kimse için bir ifşaat oldu.

«Başkalarının da oradan geçtiklerini tahkik edemedim. Şimdi deli olmadığımı biliyorum. Ondan hiç bahsetmiyordum, çünkü bana şöyle deneceğinden korkuyordum: Beyin durunca harap olur ve şimdi siz sayıyorsunuz...»

Öte-Âlemden dönüş, elbetteki ışıklı varlıkla karşılaşmayla belirlenmiş olur. Devamlı olarak şu sorular sorulur: Hayatımda ne yaptım? Şimdiye kadar, mümkün mertebe, iyi yaşadım mı? Şimdi hayatımı nasıl düzenleyeceğim? Kısaca filozof, hatta metafizikçi olunur.

Bu, hayatın her saniyesinin, tamamıyla çok değerli olduğunun takdir edilmesini engellemez: Her şeyden sonra ölüm sonrası yaşama girilecektir çünkü!...

Evvelce bir kadın, özellikle bedeni ile ilgileniyordu. Başından geçenlerden sonra durumu değişti: *«Ruhumdan haberdarım, o şimdi bedenimin şeklinden daha çok önem taşıyor.»* diyordu.

Ruhun bu üstünlüğü, bazen acıplığın sınırlarına ulaşır:

«Dostların çoğu, sinirlendikleri vakit, kendileri üzerinde yatıştırıcı bir etkimin bulunduğu işaret etmektedirler.»

«Çoğu kez asansörde rastladığım kimselerin, pratik olarak, duygu ve düşüncelerini okumayı başarırım.»

«İnsanların düşüncelerini okuduğum izlenimine sahibim ve onlar bir şey söylemeden önce, çok defa, ne söylemek istediklerini seziyorum. Bu niteliği, ölümüm esnasında kazanıp kazanmadığımı veya, evvelce var

olan bir niteliğin, ölümüm tarafından harekete geçirilip geçirilmediğini bilmiyorum.»

Elbetteki, ışıklı varlığın sevgi ve bilgiden bahsettiğini öğrenen bütün bu kimseler, Dünya'ya, döner döner, sevmeye ve öğrenmeye koyulmuşlardır.

Döner bir kimse, *«yaşınız ne olursa olsun, öğrenmeyi durdurmayınız. Zira ebediyete kadar süren bir gidişin sözkonusu olduğuna inanıyorum.»* açıklamasında bulunmuştur.

Öte yandan, öbür-âlemin ön-zevkine sahip olan bütün şahıslarda, önemli değişimler görülür; onlar ölümden korkmazlar.

«Oraya şimdi dönmeye istekli değilim. Zira burada yaşamak zorunda olduğumu biliyorum. Ama, ölümden korkmuyorum: Burada ayrıldığım vakit, nereye gideceğimi biliyorum. Çünkü evvelce oradaydım.»

«Işık Varlık bana, geri döneceğimi söyledi. O bana, bu kez yaşayacağımı, fakat bir gün, gerçekten öldüğüm zaman geleceğini ve o zaman kendisini tekrar göreceğimi bildirdi.»

«Ruhun yaşamakta devam etmesine gelince, bu kimselerin bundan hiç kuşkuları yoktur. Onlar için ölüm, bir uyku veya bir yok olma ile bir görülenden başka bir şeye mâlik değildir. Bir kadın «kendi evine dönmek» deyimini kullanmaktadır.»

Başkaları, kurtuluştan veya uyanıştan bahsetmişlerdir. Tanrı'yı tanımayanlar, tecrübeden sonra görüşlerini değiştirmişlerdir. Fakat, inananların görüşleri de şöylece değişmiştir: Cennet, cehennem mitolojisi terk edilmiş ve herkes için bir çeşit ışıklı bir cennet, onun yerini almıştır. Cezalandırma, hüküm, ilahî gazap yoktur. Bilgi ve sevgi yönünde ruhu ilerletip geliştirecek dersleri çekip alma cesareti vardır.

h — Dr. Jung'un Ölüm ve Ötesi Deneyimi ve Vücuduna Dönüşü

1944 yılının başlarında idi. Ayağımı kırmış, üstelik bir de kalp krizi geçirmiştim. Baygın bir halde yatar-ken vizyonlar müşahede ettim. Bunların, oksijen ve kâfur iğnesi tedavisi altındayken ölümün eşiğine geldiğimde başlamış olmaları mümkündü. Söz konusu vizyonlar o denli muhteşemdi ki kendi kendime, ölüme çok yaklaştığım sonucunu çıkarmıştım. Sonradan, hastabakıcım, «*Sanki, parlak bir ışıkla çevrilmişsiniz,*» diyordu. Söylediğine göre bu, ölmekte olan hastalarda bazan gözlemlediği bir olaydı. En uç noktaya ulaşmıştım ve rüya mı görüyordum, yoksa bir esneklik hali içinde miydim, bilemiyorum. Her nasılsa, son derece tuhaf şeyler olmaya başlamıştı.

Bana öyle geliyordu ki sanki uzaya doğru iyice yükselmiştim. Çok aşağılarda dünyanın, muhteşem bir mavi ışıkla çevrelenmiş küresini gördüm. Derin mavi denizleri ve kıtaları izledim. Ayaklarımın altında Seylan Adası yer alırken, ilerimde de Hindistan Yarımadası uzanıyordu. Görüş alanım tüm dünyayı kapsamıyordu ama, dünyanın küresel biçimi apaçık seçilebildiği gibi silueti de o şahane mavi ışığın arkasından gümüşü bir parlaklık içinde ışıyordu. Küre, çoğu kesimlerde renkli ya da oksitlenmiş gümüş gibi koyu yeşil benekler içinde görünüyordu. Sol yönde, uzaklarda, geniş bir açıklık uzanıyordu. Burası, kırmızımsı sarı rengiyle Arabistan çölüydü. Dünyanın gümüş rengi, sanki burada, kırmızımsı altından bir tona bürünmüştü. Burayı Kızıl Deniz izliyordu. Çok çok ötelede ise, sanki bir haritanın sol üst ucunda yer alıyormuşçasına, Akdeniz'in bir bölümünü çıkartabiliyordum. Bakış açım, özellikle, bu anlattığım bölüm üzerine yönelmişti. Bunun dışındaki her-

şey belirsizdi. Karla kaplı Himalayalar'ı da görebiliyordum. Ancak, o yönde ya sis vardı ya da bulutluydu. Sağ yöne hiç bakmadım. Dünyadan ayrılmakta olduğumu biliyordum.

Sonradan, o denli geniş kapsamda bir görünüme tanık olabilmek için uzayda ne kadar yükselmesi gerekiyor, onu keşfettim — aşağı yukarı binbeşyüz kilometreye yakın! Bu yükseklikten algılanan dünya görünümü o ana değin gördüğüm en görkemli şeydi.

Bu görünümü bir süre içime sindirdikten sonra arkaya döndüm. O durumda arkamı Hint Okyanusu'na vermiş, yüzümü de kuzeye çevirmiş gibi duruyordum. Sonra, sanki güneye doğru bir dönüş yaptım gibi geldi. Görüş alanıma yeni bir nesne girmişti. Az ötede, uzayda, meteorite benzeyen muazzam bir siyah taş blok görülüyordu. Bir yanda o, bir yanda ben, uzayda yüzüyorduk.

Bunun benzeri taşları Bengal Körfezi kıyısında görmüştüm. Esmar granitten bloklardı. Bazılarının içi oyularak mabete dönüştürülmüştü. Yanımda beliren bu taş da o türden devasa bir kara bloktu. Ufak bir ön odaya açılan bir girişi vardı. Girişin sağında, siyah derili bir Hintli taşdan bir sıra üzerinde lotüs biçiminde oturmuştu. Üzerinde beyaz bir harmani vardı. Beni beklediğini biliyordum. Ön odaya iki basamakla çıkılıyor ve içerde, solda mabedin kapısı yer alıyordu. Her birinin tabak biçimindeki boşluğunda Hindistan cevizi yağı ve yanmakta olan minicik fitiller bulunan bir sürü ufak niş, parlak alevlerden oluşmuş bir çelenkle birlikte kapıyı çevrelemekteydi. Bir zamanlar, Seylan'ın Kandy kentindeki Holy Tooth Mabedini ziyaret ettiğimde böyle bir şeyi gerçekten görmüştüm. Mabedin kapısı bu türden birtakım kandil dizileri ile çevrelenmişti.

Taşın girişine uzanan basamaklara yaklaştığımda

tuhaf bir şey oldu: Herşeyin dökülen bir kabuk gibi üzerimden atıldığını, amaç edindiğim, arzuladığım ya da düşündüğüm herşeyden, dünyasal varoluşun tüm imajinatif oluşumundan (phantasmagoria) sıyrıldığımı ya da arındığımı hissediyordum, son derece acı veren bir işlemdi bu. Yine de geriye birşeyler kalmıştı: Sanki şimdi, bu ana değin deneyimlediğim ya da yaptığım herşeyi, çevremde olup biten herşeyi kendimle birlikte taşıyıp götürüyordum. Şöyle de diyebilirim ki o benimle birlikteydi ve ben o idim. Diğer bir deyişle, ben tümüyle o'ndan oluşuyordum. Ben kendi tarihimden oluşuyordum ve şunu kesinlikle hissettim: İşte ben buyum. *Şu ana değin olagelen ve yapılagelenlerden oluşmuş yağınım.*

Bu deneyim bana aşırı bir fakirlik hissi, ancak bunun yanında da büyük bir doygunluk hissi verdi. Artık istediğim ya da arzuladığım herhangi birşey yoktu. Varlığımı objektif bir biçim içinde sürdürüyordum. Ben, ne olagelmışsem ve ne yaşamışsam o idim. Önceleri, yok edilme duygusu hâkim olmuş, soyulduğum ya da yağmalandığım duygusuna kapılmıştım ki birden bunun hiçbir anlamı kalmadı. Herşey sanki geçmişte kalmıştı. Olmuş olanlara herhangi bir değinme söz konusu olmaksızın, bir oldu bitti (fait accompli) ile karşı karşıyaydım. Bir şeyin üzerimden atılmış ya da elimden alınmış olmasından ötürü herhangi bir pişmanlık duymuyordum artık. Tam tersine: Olmuş olduğum herşeye sahiptim ve herşey de buydu zaten.

Başka birşey daha dikkatimi çekti: Mabede yaklaşırken, aydınlatılmış bir odaya girmek üzere olduğumdan ve orada tanıdığım tüm kişilerle karşılaşacağımdan emindim. En sonunda, orada, benim ya da yaşamımın hangi tarihi bağlantı (nexus) içine oturduğunu anlayacaktım (ki bu bilgiyi elde edeceğimden de emindim).

Benden önce olagelenleri, benim neden var olduğumu ve yaşamımın nereye doğru ilerlemekte olduğunu bilecektim.

Yaşamım, yaşadığım şekliyle çoğu zaman bana, herhangi bir başı ya da sonu olmayan bir öykü gibi gelmişti. Tarihin bir ayrıntısı, kendisinden bir önceki ve bir sonraki metinlerin kayıp olduğu bir alıntı olduğum duygusuna kapılmıştım. Yaşamım sanki uzun bir olaylar zincirinden koparılmış gibiydi, ve birçok soru da yanıtlanmamış olarak duruyordu.

Yaşamın neden bu yola girmişti?

Neden kendimle birlikte bu belirli varsayımları da getirmiştim?

Ben bunlardan ne sonuç çıkarmıştım?

Bunları ne izleyecekti?

Taşdan mabede girer girmez tüm bu sorulara birer yanıt alacağımdan emindim. Orada, herşeyin neden başka türlü değil de böylesine olageldiğini öğrenecektim. Orada, benden önce olagelenler ve sonra gelecek olanlar hakkındaki sorumun karşılığını bilen kişilerle karşılaşacaktım.

Bu konular üzerinde düşünürken, dikkatimi çeken birşey oldu. Aşağılardan, Avrupa yönünden doğru yüzüyormuşcasına gelen bir imaj yaklaştı. Bu, altın bir zincir ya da altından bir defne çelengi ile çevrili olarak gelen kişi benim doktorum Dr. H. idi — daha doğrusu, onun suretiydi, — Durumu bir anda kavramıştım: «İşte, bu benim doktorum tabii, beni tedavi etmekte olan doktor.»

Doktor geldi, önümde durdu ve telepatik bir görüşme yaptık. Dr. H., bana bir haber iletmek, benim ayrılmama itiraz edildiğini anlatmak üzere dünya tarafından elçi olarak gönderilmişti. Dünyayı terk etmeye hakkım

yoktu ve dönmeliydim. Bunu işitir işitmez görüntü kayboldu.

Herşeyin sanki boş yere olup bitmiş gibi görünmesi beni son derece üzmişti. Zahmetli 'yaprak dökümü' işlemi boşa gitmişti. Ne mabede girmeye, ne de halkasına dahil olduğum kişilere katılmaya izinli değildim.

Gerçekten de tekrar yaşamak için karar verebilmemden önce tam üç haftalık bir sürenin geçmesi gerekmişti. Tüm yiyecekler beni tiksindirdiğinden hiç yemek yemiyordum. Hasta yatağımdan görülen şehir ve dağların görünümü bana, üzerinde siyah delikler bulunan bir boyalı perde ya da hiçbir anlam taşımayan fotoğraflarla dolu, parçalanmış bir gazete sayfası gibi geliyordu. Dış kırıklığı içinde; *Şimdi yine 'kutu sistemi'ne dönmemliyim,* diye düşünüyordum. Bana öyle geliyordu ki, sanki, içindeki her kişinin kendi başına ufak bir kutu içinde oturduğu üç boyutlu bir dünya, evrenin ufuk çizgisinin arkasında yapay olarak oluşturulmuştu. Şimdi ben yeni baştan, bu dünyanın önemli olduğuna kendimi inandırmalıyım! Yaşam ve tüm dünya bana hapisane gibi geliyordu. Bütün bunları yeniden yerli yerinde bulmuş olmam son derece canımı sıkıyordu. Hepsini üzerimden atmış olmaktan ötürü oldukça sevinmiştim, şimdi ise herkesle birlikte benim de yeniden bir kutunun içinde ipe asılı durmam söz konusuydu. Uzakda ağırlıksız bir halde yüzerken beni çeken hiçbirşey olmamıştı. Şimdi ise tüm deneyimlediklerim geçmişten birer anı olarak kalmışlardı!

4. BÖLÜM

ÖLÜM VE ÖTESİ DENEYİMLERİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİNİN ÖZETİ

Önemli bir husus şu ki; bu kitapta vasat bir ölüm ve ötesi yaşam pratikleri konu edilerek incelenmiştir. Ölüm ve ötesi yaşam hususu esas olmak üzere, bilindiği gibi binlerce türlü ölmek ve ötesini yaşamak sorunu vardır. Ki bu konu artık, burada ana hatları anlatılan konunun daha derinlemesine yapılacak etüdleri ile belirli bir aydınlığa kavuşabilecektir. Bu soruna ilişkin hazırlamakta olduğumuz bir çok diğer kitaplar okuyucuyu daha da aydınlatacaktır sanırız.

Bu kısa bölümde kitap boyunca okunan konuların bir özeti yapılmaya çalışılmıştır. Konunun iyi anlaşılabilmesi için buradaki sıralamayı ve onların içeriklerini bir kaç kez okuyup diğer bölümlerin bilgilerini gene gözden geçirmek çok yararlı olacaktır.

a — Vücuttan İlk Ayrılıştaki Hissedilenler.

— Yukarıya doğru çıkma.

a) Yükselme.

b) Çekilme.

c) Fırlayış.

- Büyük bir huzur ve içsel sakinlik.
- Mutluluk duygusu.
- Hiç duyulmamış harikulade bir melodi.
- Tertemiz, pırıl pırıl renkler.
- Etrafta bulunanlarca görülemeyen bir ışık.
- Etrafta bulunanlarca görülemeyen, önceden ölmüş, sevilen bir veya bir kaç şahsın (eş, ana, baba) kendisini öte âleme davet ve geçişe yardım için gelmeleri.
- Yeryüzünde iken edinilmiş olan bigiler ışığında, Kanatlı Melekler, Azizler, Hz. İsa, Işıktan Varlıklar'ın görülmesi.
- Karanlık bir yere doğru çekildiğini görmek.
  - a) Koridor.
  - b) Tünel.
  - c) Kuyu.
  - d) Dehliz vb. gibi

b — Ayrılıştan Sonra Hissedilenler ve Görülenler.

- Karanlık koridordan geçişten sonra her şeyin yeniden aydınlanması.
- Fizik beden üzerinde havada yüzmek.
- Aşağıda beden ve çevresindeki doktor, hastabakıcı ve diğerlerinin açık seçik bir biçimde görülmesi.
- Doktor, hastabakıcı ve diğerlerinin konuşmalarının duyulması ve fizik bedeninin canlandırılması için yapılan çalışmaların izlenmesi.
- Kendi varlığını fizik dünyadaki kişilere duyuramama.
- Beden dışında tam bilinçli olarak bulunmak ve bedeninin beden dışından seyredilmesi.
- Vibrasyon düzeyi çok yüksek bir mekân içerisinde olmak.

- Beden dışında hiç bir bedensel ağrı, sızı vb. gibi etkiler duymayıp kendini çok hafif ve mutlu hissetmek.
- Fizik bedenli iken çeşitli uzuv eksiklikleri olanların suptil bedenli kendilerini hiç eksiksiz olarak görüp algılamaları.
- Suptil beden ile çevredeki duvar vb. gibi maddî kitlelerin içlerinden geçmek.
- Suptil beden ile aşağıda yataktaki beden arasında «*Gümüş Kordon*» adı verilen bağın görülmesi.
- Bedenden ayrılış ile o yaşamın tüm ayrıntılarının renkli bir film şeridi gibi ve son derece hızla göz önünden geçmesi.
- Mutluluk, huzur, sükün ve tamlik duyguları.
- Fizik bedene yabancılaşma ve ona dönmeyi istememe.
- Fizik bedenden yukarıya doğru uzaklaşış.
- Fizik âleme ilişkin görüntülerin giderek kaybolması.
- Çeşitli imajinasyonlarla karşılaşma.

c — Fizik Bedene Yeniden Dönüş ve Hissedilenler.

- Kendisine ışıklı bir varlık, bir yakını veya doktoru tarafından bir süre için yine dünyaya dönmesi ve orada yapması gerekenleri ikmâl etmesinin söylenmesi.
- Bazı hallerde dönüp dönmemek için bu varlıklarla karşılıklı tartışma.
- Dönüşe ikna edilme veya edilememe.
- İsteyerek veya irade dışı olarak fizik bedene tekrar dönüş.
- Fizik bedene girerken soğukluk duygusu.
- Gözlerini yatakta açma.

— Beden dışında suptil bedenli iken duyulmayan ağrı, sızı vb. etkilerin tekrardan duyulmaya başlanması.

d — Bilinçli Ölüm Denemesi Geçirenlerde Gözlemlenen Ortak Özellikler

- Ölümden kesinlikle korkmamak.
- Ölümden korkulmaması gerektiğinin tavsiyesinde bulunmaları.
- Ölüm ötesi bir yaşama kesin inançlılık ve bilinçli benimseyiş.

KAYNAK VE DANIŞMA KİTAPLARI

1. BAYLESS, Raymond. **The Other Side of Death**, New Hyde Park, University Books, 1971.
2. CHADWICK, Mary. «Notes Upon Fear of Death», *International Journal of Psychoanalysis*, Vol: 10 (1929), s. 321 - 334.
3. CHERNUS, Jack «Let Them Die With Dignity», *Riss*, Vol: 7, No: 8 (June 1964), s. 73 - 86.
4. CRENSHAW, James. «The Death and Dying Lady», *Fate*, Vol: 30, No. 4 (April 1977), s. 45 - 52.
5. CURTIN, Sharon R. **Nobody Ever Died of Old Age**, Boston, Brown and Company, 1973.
6. GLASER, Barney G. «The Physician and the Dying Patient», *Medical Opinion and Review*, (December 1965), s. 103 - 114.
7. HAROUTUNIA, Joseph. «Life and Death Among Fellowman», **The Modern Vision of Death**, John Knox Press, 1967.
8. JUNG, C. G. **Memories, Dreams, Reflections**, London, Fontana Library, 1972.
9. LAVIN, John H. «There is Life after Death», *Fate*, Vol: 30, No. 2 (Feb. 1977), s. 67 - 70.
10. MONTGOMERY, Ruth. **A World Beyond**, London, Future Publications, 1974.
11. MOODY, Raymond A. Jr. **Life After Life**, New York, Bantam 1975.
12. MORITZ, Alan R. «Sudden Deaths», *New England Journal of Medicine*, Vol: 223 No. 20 (November 14, 1940), s. 798 - 801.
13. NAGY, Maria H. **The Meaning of Death**, New York, McGraw - Hill Book Co., 1965.
14. ROSENBLUM, J. **How to Explain Death to a Child**, *International*
15. ROSS, Elisabeth K. **Death: The Final Stage of Growth**, New Jersey, prentice-Hall, 1975.
16. ———, **On Death and Dying**, London, Tavistock, 1969.
Order of the Golden Rule, 1963.
17. TRELOAR, Alan E. «The Enigma of Cause of Death», *Journal of the American Medical Association*, Vol: 162, No. 15 (December 8, 1956), s. 1376 - 1379.